

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ НЕРІВНОСТЕЙ
НА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ У ШКОЛАХ З УГОРСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ
ВИНОГРАДІВСЬКОГО РАЙОНУ

КІРАЛЬ ЄВА АНДРІЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник:

Орос Ільдико Імріївна,
канд. педагогічних наук, доцент

Консультант:

Чейке Катерина Імріївна,
викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор педагогічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2021

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

**ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ НЕРІВНОСТЕЙ
НА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ У ШКОЛАХ З УГОРСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ
ВИНОГРАДІВСЬКОГО РАЙОНУ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконав: студентка IV-го курсу

Кіраль Єва Андріївна

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Орос Ільдико Імріївна,**
канд. педагогічних наук, доцент

Консультант: **Чейке Катерина Імріївна,**
викладач

Рецензент: **Біда Олена Анатоліївна,**
доктор педагогічних наук, професор

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK BEN KIMUTATHATÓ TÁRSADALMI TÉNYEZŐK A NAGYSZÖLŐSI JÁRÁS MAGYAR ISKOLÁIBAN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Király Éva

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 013 Tanító

Témavezető: Orosz Ildikó PhD,
a pedagógiai tudományok kandidátusa, docens

Konzulens: Cséke Katalin,
tanár

Recenzens: Bida Olena,
a pedagógia tudományok doktora, professzor

Зміст

Вступ.....	6
I. Тема у дзеркалі професійної літератури.....	8
I.1 Результативність учнів.	8
I.2 Здійснені дослідження серед учнів	10
I.3 Причини нерівності у навчанні.....	12
II. Суспільні нерівності у навчанні.....	13
II.1 Учні з диференційованим походженням у школі.....	13
II.2 Діти ромської народності у навчанні.....	15
III. Вивчення впливу соціальних нерівностей на успішність учнів у навчанні	20
III.1 Мета, гіпотеза досліджень	20
III.2 Місце досліджень	21
III.3 Проблеми при дослідженні.....	25
III.4 Методика досліджень.....	25
III.5 Результати досліджень.....	27
Висновки	41
Резюме	42
Список використаної літератури	43
Додатки	
Додаток №1: Анкети, заповнені батьками	
Додаток №2: Тестові завдання, використані при емпіристичному дослідженні	

Tartalom

Bevezetés.....	6
I. A téma a szakirodalom tükrében.....	8
I.1 Tanulói teljesítmények.....	8
I.2 Az iskolások körében végzett kutatások.....	10
I.3 Az oktatásban jelentkező egyenlőtlenségek okai.....	12
II. Társadalmi egyenlőtlenségek az oktatásban.....	13
II.1 Megkülönböztetett helyzetű tanulók az iskolában.....	13
II.2 Romák az oktatásban.....	15
III. Tanulói teljesítményekben kimutatható társadalmi egyenlőtlenség.....	20
III.1 A kutatás célja, hipotézise.....	20
III.2 A kutatás helyszínei.....	21
III.3 A kutatás nehézségei.....	25
III.4 A kutatás módszere.....	25
III.5 A kutatás eredményei.....	27
Összefoglalás.....	41
Rezümé.....	42
Hivatkozott irodalom.....	43
Mellékletek	
1. sz. melléklet: A szülők által kitöltött kérdőív	
2. sz. melléklet: Az empirikus kutatásban használt komplex feladatlapok	

Bevezetés

„Sokat kell tanulnia az embernek ahhoz, hogy megtudhassa, milyen keveset is tud.”

Széchenyi István

A társadalom fejlődése és az emberek képessége a tanulásra, adaptációja a folyton változó világhoz, szorosan összefonódik egymással. A tanulás fejleszti az egyén képességét, készségeit, új tudással vérteti fel. Az oktatási rendszer, annak minőségének javítása kiemelkedő figyelmet kap a társadalomban, ahol szinte mindig keletkeznek egyenlőtlenségek. A társadalmi egyenlőtlenségek kihatással vannak az oktatásra. Azoknak, akik hátrányos helyzetben vannak, kisebb esélye van, hogy megfelelő módon részesüljön az oktatásban, tovább tudjon tanulni, megfelelő munkához jusson a szakképzettség hiánya miatt. Az iskolának nagy hatása van a gyermek tudományos fejlődésére. A gyermek tanulmányi teljesítményét elsősorban a családi háttere és sok az iskolán kívüli és belüli tényező határozza meg. Nem egyenlő esélyekkel indulnak el az iskolai életbe és ennek megfelelően a teljesítményük is különbözik. A szakdolgozati témaválasztásomat illetően egyértelműen befolyásolt az érdeklődés a tanulói teljesítmények közötti eltérések okainak a felderítése. Ösztönzőleg hatott még az is, hogy munkám kapcsán nap mint nap találkozom gyerekekkel, tanulmányi teljesítményük közötti eltérésekkel. Ezt szerettem volna még behatóbban megismerni, tanulmányozni az előző években szerzett tapasztaltokra támaszkodva.

Szakdolgozatomban szeretném megvizsgálni, hogy a tanulók körében jelen lévő társadalmi egyenlőtlenségek kimutathatóak-e a tanulmányi teljesítményükben. Munkámmal a célom, hogy az ezzel kapcsolatban felmerülő kérdéseket rövid empirikus kutatással alátámasszam, vagy éppen megcáfoljam. Tanítóként kiemelten fontosnak tartom, hogy felhívjam a pedagógus kollégák figyelmét a téma érzékenységére, fontosságára.

A szakdolgozat az előbbieken megfogalmazott célnak megfelelően három nagyobb fejezetből áll. Munkám első részében a tanulói teljesítményt befolyásoló tényezőkről, a gyerekek körében, a tanulmányi teljesítményük felmérése céljából végzett kutatásokról írok a definíció pontos meghatározása után.

A második fejezet tárgya a roma gyerekek oktatási rendszerbe, folyamatba való beilleszkedése. A cigány és nem cigány népesség közötti iskolázottsági szakadék az egyik legjelentősebb oktatással összefüggő probléma. A roma gyerekek kis hányada fér hozzá valóban az oktatás biztosította lehetőségekhez. A hátrányos helyzet, családi háttér hátrányos

megkülönböztetés, mind kihatással van az iskolázottság hiányára. Munkámban a cigány és a roma kifejezést is használom, mint ahogy a magyarországi szakirodalmak is.

A munka harmadik fejezetében bemutatom a kutatás körülményeit és eredményeit. Arra szeretnék választ kapni, hogy a tanulók körében lévő társadalmi egyenlőtlenségek kimutathatóak-e a tanulmányi teljesítményükben is. Ennek érdekében a nemzetközi mérések, iskolai tudást felmérő tesztek tanulmányozása során szerzett tapasztalatokkal két főbb kompetencia területre, a szövegértésre és matematikára fókuszáló komplex feladatlapokat állítottunk össze és töltöttünk ki a tanulókkal. Az empirikus kutatás helyszínei a Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskola, a Tiszabökényi Gimnázium, a Nagypaládi Móricz Zsigmond Középszintű Oktatási Intézmény és a Fertősalmási Gimnázium. A kutatásban részt vettek az iskolák harmadik és negyedik osztályos tanulói (N=199), valamint a tanulók szülei (N=382).

Az előző évben az évfolyam munkám részét képező empirikus kutatásnak a témája is ezzel a témával foglalkozott. A vizsgálatban szereplők létszáma nem volt nagy, mint a közösség sem, ahol élnek. Az akkori kutatás eredményei inspirálólag hatottak és egyben tovább gondolásra adtak okot. Ezért is szerettem volna a munkát folytatni a vizsgálatot és az idén nagyobb mintán és mélyebb elemzések keretein belül elvégezni. Megvizsgálva azt, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek, a szülők iskolai végzettsége, a roma etnikummal járó hátrányos helyzet, a lakhatási körülmények befolyással vannak-e a tanulói teljesítményekre.

Munkám során a témában számos magyarországi szakirodalom, különböző újságcikk, internetes forrás nyújtott segítséget. Ezeket tanulmányozva, olvasva Csapó Benő és Radó Péter szakmai munkássága sok esetben adott támpontot. Ferge Zsuzsa, Forray R. Katalin írásai és tanulmányai híven tükrözik a hátrányos helyzetű kisebbség, a romák helyzetét. Meg kell még említenem Neményi Mária és Kozma Tamás nevét is, akik szintén sokat publikáltak a téma kapcsán. A kárpátaljai terepet bemutató munkák közül Braun László, Csernicsekó István, Molnár József, Orosz Ildikó írásaiból megismerhető a kárpátaljai cigányság nyelvhasználata, demográfiai, társadalmi és oktatási rendszerben elfoglalt helye.

I. A TÉMA A SZAKIRODALOM TÜKRÉBEN

„Az iskola arra való, hogy az ember megtanuljon tanulni, hogy felébredjen tudásvágya, megismerje a jól végzett munka örömét, megízlelje az alkotás izgalmát, megtanulja szeretni, amit csinál, és megtalálja azt a munkát, amit szeretni fog.”

Szent-Györgyi Albert

Minden embernek sokszor kell kihívásokkal szembe néznie, míg leéli az életét. Folyton alkalmazkodnia kell, meg kell felelni bizonyos kihívásoknak, be kell illeszkednie egy új közösségbe. Első nagy kihívása, amikor iskolás lesz és megkezdí tanulmányait. Alkalmazkodnia kell egy új közösség szabályaihoz, mely folyamat nem mindig zökkenőmentes. Tanulmányi előmenetelét, teljesítményét sok minden befolyásolja. Ebben a fejezetben ezekről a tanulói teljesítményt befolyásoló tényezőkről írok a definíció pontos meghatározása után.

I.1 Tanulói teljesítmények

A tanulás egy egészeleten át tartó folyamat, mindenkinek vannak tehát tapasztalatai. A tanulás nem más, mint a környezetből származó információk felvétele, feldolgozása, kódolása, a memóriában való tárolása, az onnan való előhívása.

A tanulás legnagyobb részt azonosul az iskolában folytatott tanulóssal, a tananyagok elsajátításával. Ez a folyamat annál célratörőbb, minél többször gyakoroljuk, ismételjük azt a cselekvést, amit el akarunk sajátítani, illetve minél többször olvassuk el vagy halljuk a megtanulandó tudásanyagot (Nahalka, 2002).

Az iskolai oktatás célja, hogy a tanulók sok mindent megtanuljanak abból, amit számukra a tantervekben előírnak, eleget kell tenniük azoknak a követelményeknek, amelyeket az iskola a tanulóktól elvár. Az eredmények természetesen nem mindig megfelelőek. Ha egy tanuló iskolai teljesítményére, tanulmányi előmenetelére vagyunk kíváncsiak, a legkönnyebben megszerezhető információhoz úgy jutunk, hogy megnézzük, milyen jegyet kap az iskolában. Ezért is szükséges a tanulói teljesítmények értékelésére, tudnunk kell, hogy hol tartanak a tanulók a tananyag elsajátításában, hogyan fejlődnek készségeik, képességeik (Csapó, 2002).

A tanulók teljesítményét számos tényező befolyásolja. Ezek lehetnek iskolai és iskolán kívüliek is. Így nagyon nehéz annak megmutatása, hogy valójában mekkora szerepe is van az iskolának a tudás gyarapodásában (Csapó, 2002).

A tanuló iskolai teljesítményére, előmenetelére, a tanulás hatékonyságára sok minden van hatással. Ilyen lehet az egyén egészségi állapota, a teherbíró képessége, ezek, mint belső biológiai tényezőként hatnak annak teljesítményére. Nem kisebb mértékű hatással bír a pszichológiai tényező, ami magába foglalja az intellektuális, érzelmi, akarati, motivációs tényezőket, valamint a személyiség irányultságát, önszabályozását. Az intellektuális tényezők határozzák meg, hogy milyen módon, mennyi idő alatt, mit képes elsajátítani a tanuló. Az érzelmi állapot kihat a tanulás minőségére, megfelelő motivációval, akarati erővel rendelkezik a tananyag elsajátításához. A tanár személyisége, pedagógiai képessége, szakmai képzettsége, a tanítás iránti elhivatottsága, a hivatásának a szeretete mind-mind befolyásolhatja a tanuló iskolai teljesítményét. Ezen kívül maga az oktatási rendszer, az oktatási tevékenység minősége, ezeknek a tanuló belső állapotára gyakorolt hatása, mint pedagógiai tényező hat a tanulás minőségére. Nem szabad megfeledkeznünk a társadalmi hatásokról sem. A családi közösségben kialakult pozitív érzelmi légkör magabiztosságot adhat a tanulónak, vagy ennek ellentétéként a családban kialakuló veszekedések, ellentétek negatív hatással bírnak. Az anyagi háttér, az eltérő kulturális feltételek is befolyásolhatják a tanuló tanulmányi teljesítményét. A család mellett a baráti és az iskolai közösségek azok, amelyek szintén hatnak az eredményességére. A számos tanulmányi előmenetelt befolyásoló tényező közül még említést érdemel az iskolai osztály, a közösség. Az osztály létszáma, a mindennapokban a tanulók között uralkodó érzelmi légkör befolyásoló tényező lehet, mely befolyásolja a tanulás hatékonyságát (Kulcsár, 1982; Lappints, 2002). A tanuló tanulmányi előmenetelre mindezen külső és belső tényezők egyen-egyenként és összességében is hatást gyakorolnak.

Az eredményes tanítás megvalósításához mindezen befolyásoló tényezőket figyelembe kell venni. És mint már az előbbieken szó volt róla, szükség van a tanulói teljesítmények minősítésére. Így időről-időre megvizsgálhatjuk, hogy hol tartanak a tanulók a tananyag elsajátításában, hogyan fejlődnek készségeik, képességeik. Az információk felvételének, összegyűjtésének különböző módozatai vannak. Előfordul, hogy a tanulónak kérdéseket teszünk fel, és a válaszokat értékeljük. Problémákat tűzhetünk ki számukra, amelyeket írásban vagy szóban megoldanak; dolgozatokat íráthatunk, különböző alkotásaikat értékelhetjük, osztályozhatjuk. Ezek az információk mind a tanárok és a tanulók számára nélkülözhetetlenek, hisz nem csak visszajelzést adnak, de motiváció forrásai is (Csapó, 1988).

Mindenkit foglalkoztat, hogy milyen mértékű az elsajátított tudás. A minősítés alapjául szolgál megfelelő módszerek kiválasztására, alkalmazására a tanulói teljesítmény színvonalának emelésére. Ennek érdekében nem csak a jegyek figyelembevételére van szükség, hanem az iskolások körében végzett kutatásokra, felmérésekre.

I.2 Az iskolások körében végzett kutatások

Az iskolások mindennapja tanulással és a tanultakról való számadással telik. A tudás értékelése lehet egyéni, amikor a tanul saját teljesítménye érdekel bennünket. De megvizsgálhatjuk több tanuló teljesítményét, ilyenkor nem az egyéni tudás, hanem az összehasonlítható átlageredmények lesznek érdekesek.

A tanulói teljesítménymérési rendszer fontos elemei a nemzetközi teljesítménymérések. A nemzetközi tanulói teljesítménymérések úttörője az International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) elnevezésű, oktatási mérésekre szakosodott, nonprofit kutatótársaság. Az IEA 1970–1971-ben majd 1983–84-ben megszervezett első és második matematikai és természettudományi felméréseit 1995-ben a TIMSS-vizsgálat (Third Mathematic and Science Survey, később Trends in International Mathematics and Science Study) követte, amely négyévenként megszervezett méréssé alakult a 4. és 8. évfolyamos tanulók körében (Csapó et al., 2014).

A TIMSS-vizsgálatok segítségével nyomon követhető a tanulók matematikai- és természettudományi tantárgyi teljesítményei, az adott évben, illetve az egymást követő felmérések adatait elemezve, összehasonlítva. A méréshez használt tesztek az IEA az adott országok tanterveit figyelembe véve állítja össze. A fontos részét alkotja a vizsgálatnak a háttér adatok elemzése. Az intézményvezetők, a tanárok, a szülők és a tanulók, is háttérkérdőíveket kitöltöttek, amelyek az általános társadalmi és kulturális, valamint demográfiai információk gyűjtése mellett a matematika és a természettudomány tanulásával, oktatásával kapcsolatos kérdéseket tartalmaznak. 2019-ben a TIMSS-mérések hetedik ciklusát bonyolította le az IEA. Ennek az évnek az érdekessége, hogy megkezdődött az eddig papíralapon folytatott vizsgálat áttérése az elektronikus mérésre (Palincsár et al., 2020).

Ugyancsak az IEA szervezi ötévente a PIRLS-felméréssorozatot (Progress in International Reading Literacy Study), amely az iskola kezdő szakaszában, a 4. évfolyamon vizsgálja az olvasástanulás eredményességét. A vizsgálat része az otthoni olvasási szokások, az olvasás

iránti attitűd és az iskolai olvasástanítási gyakorlat feltérképezése is. Az 1970–71 és 1990–91-ben lebonyolított nemzetközi szövegértés-vizsgálatokra a PIRLS előzményeként tekinthetünk. Az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) 2000-ben indította el a PISA-vizsgálatokat (Program for International Student Assessment), a program háromévenkénti ciklusokban vizsgálja a 15 éves tanulók tudását a szövegértés, a matematika és a természettudományok területén. Minden egyes felmérés során valamelyik terület kiemelt figyelmet kap, azaz e területre vonatkozóan több feladatot tartalmaznak a tesztek, és részletesebb az eredmények elemzése is. Az IEA nagyobb hangsúlyt fektet a tantervhez közeli, iskolai kontextushoz szorosabban kötődő tudásra, a PISA pedig inkább azt vizsgálja, mennyire tudják a tanulók tudásukat az iskolán kívüli, hétköznapi kontextusban alkalmazni. A PISA központi törekvése, hogy a tanulók azon jellemzőiről gyűjtsön információkat, amelyek a későbbi életrészekben, különösképpen a munkavállalás során, általánosabb értelemben pedig az élethosszig tartó tanulás szempontjából lényeges. A mérési adatoknak köszönhetően került a figyelem középpontjába például oktatási rendszer szelektivitása, a családi háttér meghatározó szerepe a tanulók tudásában. A PISA-vizsgálatokban a családi háttér jellemzésére az ESCS-index (Index of Economic Social and Cultural Status – gazdasági, társadalmi és kulturális státusz indexe) szolgál, amelyet a szülők legmagasabb iskolai végzettségét, a tanuló tanulási és kulturális lehetőségeit leíró változók összegyűjtésével képezték. A felmérés eredményei felhívják a figyelmet a rosszul teljesítő diákok felzárkóztatására, iskolai integrációjára, illetve a szövegértés és a természettudományok hatékonyabb tanítására (Csapó et al., 2014).

Ukrajna először 2018-ban vett részt a PISA-vizsgálatokban. A részt vevő 15 éves ukrán serdülők különböző középfokú oktatási intézmények felső osztályaiban, felsőoktatási intézményekben vagy a szakmai-műszaki oktatási intézményekben tanultak. Az Ukrajnában született eredmények arra engednek következtetni, hogy az oktatási rendszerben, az iskolai oktatásban reformokra van szükség. A 2018-as PISA felmérés problémákat mutatott a hallgatók matematikai műveltségében. Ennek eredményeképpen a 2020–2021-es tanévet Ukrajnában a matematika évének nyilvánították. Már megkezdődött a PISA-2021 felmérés előkészítése. A felmérésbe szeretnék bevonni a kreatív gondolkodású és a speciális oktatást igénylő gyerekeket is. A 2018-as papíralapú felméréssel ellentétben a tesztek számítógépeken szeretnék lebonyolítani, olvasható Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériuma internetes oldalán (pisa.testportal.gov.ua).

A felmérések alkalmával, melyek a tanulás eredményességének a szintjét mérik, általában azokról a háttértényezőkről is, megpróbálnak információt szerezni, melyek befolyásolhatják az eredményeket. Az is ismert, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek valamilyen módon és mértékben leképződnek magában az oktatási rendszerben is.

I.3 Az oktatásban jelentkező egyenlőtlenségek okai

Az iskola, az ott végzett oktatás önmagában nem biztosítja a tanuló tudását. A tanulók tanulmányi előmenetelt több tényező befolyásolja. A családoknak a társadalomban betöltött helye hatással van a gyermekek iskolai tanulmányi eredményeire. A társadalmi egyenlőtlenségek valamilyen módon és mértékben megjelennek magukban az oktatási rendszerekben is. A PISA-vizsgálat eredményei arra utalnak, hogy a családi háttér erősen befolyásolta a tanulói teljesítményeket. Minél nagyobbak az iskolázottsági, jövedelmi különbségek a helyi társadalomban, annál inkább jellemzi a helyi iskolakínálatot a szelektivitás (Cs. Czachesz – Radó, 2003).

Az iskolák között is vannak különbségek. A tanulói összetétel iskolánként igen változó. Az iskolázottság eltérő szintjéből fakadó egyenlőtlenségek több mindennel is összefüggenek, mint a jövedelmi helyzet, tekintély, lakóhely. Csökkentve az iskolarendszerben a tanulók közötti válogatást, a hátrányos helyzetű családok gyermekei is jó minőségű oktatási lehetőségekhez jutnának. Nagy mértékű hatást gyakorol a tanulók iskolai tanulmányaira és sikerességére, hogy milyen mértékben és módon jutnak hozzá az ismeretekhez és a tudáshoz (Andor-Liskó, 1999). A tudás átadásában, az iskolán kívül, a család, a média és a baráti kör is nagy szerepet kapnak. A tanulói körében végzett vizsgálatok rendre azt tükrözik, hogy a tanulók teljesítményében rendszeres és állandósult különbségek tapasztalhatók a családi háttér, a lakóhely, a nemi hovatartozás tekintetében (Kulcsár, 1982; Lappints, 2002).

Az oktatásban is megjelenő hátrányos helyzetet okokait vizsgálva előtérbe kerül az, hogy hozott tanulmányi hátrányokról van szó, melyek a családi és az iskolai feltételrendszerekben alakulnak ki. Ez viszont előidézheti azt, hogy a hátrányos helyzetet általában a tanulás szempontjából ítélik meg, hogy kik is a hátrányos helyzetűek, s milyen okok következtében azok, illetve miben is nyilvánulnak meg a hátrányaik. A hátrányok a tanulmányi eredményekben, ezzel összefüggésben a lemorzsolódásban, illetve a kedvezőtlen felvételi arányokban jelennek meg, és még az anyagi és életkörülménybeli nehézségekben is (Mogyorósi, 2010).

II. TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK AZ OKTATÁSBAN

Az egyenlőség hiánya nagyon gyakran a társadalom egészére, de különös tekintettel az oktatás területére tesz súlyos pecsétet. Az utóbbi időkből nagyon gyakran hallani a médiában is az oktatás területén jelentkező esélyegyenlőtlenségekről. Azoknak, akik hátrányos helyzetben vannak, kisebb esélye van, hogy megfelelő módon részesüljön az oktatásban, tovább tudjon tanulni, megfelelő munkához jusson a szakképzettség hiánya miatt. Nagy jelentőséggel bír ezeknek a gyerekeknek az oktatásban való felzárkóztatása. Ebben a fejezetben a roma gyerekek oktatási rendszerbe, folyamatba való beilleszkedéséről, a cigány és nem cigány népesség közötti iskolázottsági szakadék oktatással összefüggő problémájára keresem a választ.

II.1 Megkülönböztetett helyzetű tanulók az iskolában

Az iskolák feladata, hogy biztosítsa minden gyermek számára a lehetőséget a tanulásra. Adott az esély a tudás megszerzésére, ám a tanulók tanulmányi teljesítménye nem egyforma szinten van. Ennek okai csak részben kereshetők az iskolában. Az oktatásban való részvétel különböző esélyeinek eltérő feltételeit még a gyermek iskolába lépése előtt kell keresni. A családi nevelés, társadalmi háttér, a tanulás iránti motiváció összefüggenek az iskolai teljesítménnyel (Ferge, 1999).

Az oktatásban az esélyegyenlőség szemszögéből nézve beszélünk hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekről. A nevelésszociológia azt a tudományos megállapítást veszi alapul, amely szerint az iskolai hátrányok egyik forrása a tanuló családjának hátrányos társadalmi helyzete, a szegénység és az alacsony iskolázottság. Az alacsony jövedelmű, vagy más szóval élve, a szegény családokban felnövő gyerekek a hátrányos helyzetűek közé sorolhatóak. Halmozottan hátrányos helyzetűnek számított az a gyermek, akire jellemző a szülőknek az alacsony iskolai végzettsége, a tartós munkanélküliség, illetve az elégtelen lakáskörülmények. E mellett a gyermekvédelmi gondoskodásban élő „tartós neveltek” is ebbe a kategóriába tartoznak. A hátrányos helyzetű gyerekek tanultságának kérdésköre is folyamatosan jelen van a tudományos életben, különféle megközelítésben (Varga, 2014).

A hátrányos helyzetű diákokat célba vevő oktatási integrációs programok közös sajátossága, hogy figyelembe veszik ezen tanulók iskolai sikertelenségének okait. Ennek

ellensúlyozása érdekében megfelelő tanulási környezetet teremtenek, amely figyelmet fordít a gyerekek egyéni szükségleteit, és ezeket szem előtt tartva megfelelő pedagógiai újítást tűznek ki célul. Egyúttal fókuszálnak a családi háttér eltérő kulturális voltára is, vagyis figyelembe veszik a roma közösséghez tartozást, arra értékékként építenek. A szociális hátrányos helyzet egészen más, sok szempontból ellentétes irányú szolgáltatást igényel, mint a kisebbségi csoporthoz tartozás (Varga, 2014).

Az Esély című folyóirat 2013-ban megjelent számában olvashatunk egy kilenc országot érintő kutatásról. Az EDUMIGROM (Ethnic Differences in Education and Diverging Prospects for Urban Youth in an Enlarged Europe) néven ismert kutatás 2008–2011 között készült. A három éven át folyó kutatásban kilenc ország vett részt: Európa nyugati országai közül Anglia, Dánia, Franciaország, Németország, Svédország, Közép-Kelet Európát pedig a Cseh Köztársaság, Magyarország, Románia és Szlovákia képviselte. A magyarországi kutatást az MTA Szociológiai Kutatóintézetének munkacsoportja végezte. A kutatók célja az volt, hogy összehasonlító elemzéssel rávilágítsanak azokra a tényezőkre, amelyek az ún. „látható kisebbségek” (bevándorlók, romák) iskolai előmenetelét hátrányosan befolyásolják. A kutatásban kitértek a vizsgált csoport társadalmi helyzetéből adódó hátrányaira és egyúttal vizsgálták az etnikai hovatartozással összefüggő megkülönböztetést is. A beszámoló megállapítja, hogy az eddigi kutatási tapasztalatokat melyek szerint a roma tanulók és a többségi társaik oktatási feltételei jelentősen különböznek (Neményi, 2013). A vizsgálat felsorolja azokat a társadalmi, gazdasági és kulturális összetevőket, amelyek fokozzák az iskolai kiválogatódást. Ez a kiválogatódás a társadalom hátrányos megkülönböztetési törekvései és a kisebbségi csoport ezekre adott reakciója mentén alakul ki. A kutatás azt is kiemeli, hogy a megfigyelt jelenségeket javítani kívánó szándék sok esetben kudarcot vall a gyakorlatban. Elmondható, hogy a társadalmi hátrányokat felerősítik a kisebbséggel szembeni megkülönböztető hatásokat, és a szembetűnő iskolai eredménytelenség túlmutat az azt részleghajlás nélkül meghatározható okokon (Varga, 2014).

A megkülönböztetett helyzetű és azon belül is a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, nem mindig jutnak el a középfokú oktatásig, ahol már megjelenik a nagyarányú lemaradozás. A szakiskolákban még ennél is magasabb a lemorzsolódási arány, és ez különösen érinti a hátrányos helyzetű és különösen a roma/cigány diákokat. A lemorzsolódás okai közé tartozik az általános iskolából hozott eredménytelen tanulási út és a szakiskolák felkészületlensége a problémakezelésre. A hátrányos helyzetűek, köztük roma/cigány tanulók nagyobb részének nincs esélye a szüleikhez képest előrébb jutni a társadalmi ranglétrán. A tanulók

felzárkóztatásának egyik legfontosabb feltételei közé tartozik az egyénre szabott hatékony és jó minőségű oktatás (Liskó, 2002).

A tanulók iskolai teljesítményére leginkább ható az iskolai és a családi háttér közötti távolság tovább erősítheti a már létező különbségeket, ezért minden olyan intézkedés növelheti az oktatási eredményességét., amely a gyenge tanulók iskolai sikerességének javítását szolgálja. A cigány kisebbségi oktatásnak két elemet kell tartalmaznia: egyrészt a kisebbségi önismeret fejlesztését, a kulturális és nyelvi nevelést, másrészt a hátrányok csökkentését célzó kommunikációs, tantárgyi fejlesztést, tehetséggondozást. A hátrányos helyzetű cigány gyermekek tanulmányi előrehaladását elősegíti a kisebbségi oktatás, továbbá olyan eljárások, alkalmazása, amelyek a hátrányos helyzetű, különösen a cigány gyermekek egyenrangú beilleszkedését célozzák. Figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetűek és a többiek tényleges együttnevelésére, az ehhez szükséges módszertan meghonosítására – ösztönözve a pedagógiai kultúra fejlődését. Ezen törekvések célcsoportja a hátrányos helyzetű gyerekek függetlenül a nemzetiségi hovatartozástól (Forray R. – Pálmainé, 2010).

Hátrányos helyzetű, megkülönböztetett kisebbséghez tartozó személyeknek kétséget kizárólag nehéz a sorsa. Meg kell küzdeniük a szegénység, a munkanélküliség problémájával, az iskolázatlansággal, a tudás hiányával. Mind ezeken felül az ebből is fakadó diszkriminációval. Ezen embercsoporthoz tartozik a romák jelentős része.

II.2 Romák az oktatásba

Ha szegénységről, vagy akár hátrányos megkülönböztetésről beszélünk, gyakran szóba kerül a cigányság is. Amikor hátrányos helyzetű kisebbségről beszélünk, az alacsony iskolázottság is jelen van. Egyik fogalom következménye a másiknak. A szegénységet sok esetben a munkalehetőség hiányának tulajdonítjuk. A munkaerőpiacon való elhelyezkedés nehezítő tényezője az iskolázatlanság. A hátrányos helyzetű, vagy akár cigánygyerekek többek között szegényes anyagi helyzetük miatt nem szereznek megfelelő iskolai végzettséget. Nem minden roma hátrányos helyzetű, viszont a hátrányos helyzetűek nagy része roma. Ebben a fejezetben a romák helyzetét mutatom be, leíró jelleggel.

A roma népesség társadalmi leszakadásának egyik legfontosabb oka a nagyon alacsony iskolai végzettség. Az oktatás és képzés egyrészt, mint a munkavállalást segíti elő, másrészt a társadalomba való beilleszkedést (Liskó, 2002).

A roma gyerekek többsége nem tud sikeres lenni az oktatási rendszerben. Jelentős problémát jelent az is, hogy a roma gyerekek közül sokan nem járnak rendszeresen óvodába. Pedig az óvodának nagy szerepe van a nyelvi hátrányok csökkentésében, az iskola-előkészítésben, illetve a roma és a többségi kultúra értékrendjének egymáshoz közelítésében (Rajnai, 2012).

2000-ben Liskó Ilona vezetésével kutatást végeztek (Liskó, 2002), amely megállapítja, hogy a pedagógusok miben látják a különbségeket a roma és nem roma gyerekek között. A roma tanulók nyelvi nehézségekkel küzdve mennek az iskolába, ami nem idegen nyelvűséget, hanem hiányos magyar szóincset jelent. Említésre kerülnek a családi körülmények, a lakhatás, a higiénia hiánya. A roma tanulóknak az átlagosnál alacsonyabb szintű a tanulási motiváltságuk, hiányoznak a tanulás otthoni és iskolai (tankönyvek, taneszközök) feltételei. Nehezen valósítható meg az iskola és a szülők együttműködése. A tanulók az átlagosnál nehezebben alkalmazkodnak az iskolai szabályokhoz és viselkedési formákhoz. Jellemző a roma tanulókra a nem roma társaiktól korábbi felnőtté válás, hisz hamarabb tekintik a családban őket felnőttnek (Liskó 2002, idézi: Rajnai, 2012).

A cigány és nem cigány népesség közötti iskolázottsági szakadék az egyik legjelentősebb oktatással összefüggő probléma. A cigány tanulók oktatási sikertelenségében több, egymással összefüggő és egymástól elválaszthatatlan probléma ötvöződik. Ilyen probléma a hátrányos megkülönböztetés és az oktatás minősége. Nem mindig vesznek tudomást az ezeknek az etnikai-kisebbségi vonatkozásairól, mint például a diszkrimináció, a kisebbségi nyelv és kultúra oktatása. Vagy a legkülönbözőbb oktatási hátrányok kiegyenlítését szolgáló eszközök alkalmazását jelentő pozitív diszkrimináció. Ha erősödne az oktatási rendszeren belüli elfogulatlanág, az korlátozott mértékben jó hatással lenne a cigány tanulók iskolai esélyeire is. Kézzelfogható eredményt azonban ez sem hozna a szükséges eszközrendszerek összehangolt alkalmazása nélkül (Radó, 2000).

Az iskolában folytatott oktatási munkának nemcsak a tanítás-tanulás a feladata, hanem fel kell vértéznie a tanulókat a személyes, a társadalmi és a egyedi kompetenciákkal is; azaz nevelnie is kell. Az iskolában az a cél, hogy minél több ismeretet minél előbb megtanítsanak, egyre több ismeretet sajátítsanak el a tanulók (Szabó,2000).

Az ukrán oktatási intézményrendszert a legbonyolultabbnak tekintik Európában, és bár a kötelező teljes középiskolai képzés 11 évfolyamát három fokra lehet tagolni, az egyes fokozatokon belül több olyan iskolatípus van, ami nehezé teszi a rendszer áttekinthetőségét (Orosz, 2010). Az első fokozat az elemi (1-4. osztály), a második az általános (5-9. osztály), a harmadik pedig a középiskolai (10-12. osztály). A kisebbségek oktatása folyhat önálló

oktatási intézményekben (nemzetiségi nyelven oktató iskolák), és több tannyelvű iskolákban is, mely utóbbiakban a többségi nyelv és a hozzá kapcsolódó rejtett tanterv a domináns (Orosz, 2010). A kárpátaljai magyarok már az 1950-es évektől arra törekedtek, hogy létrehozzák a magyar nyelvű iskolákat.

Lássuk a magyar tannyelvű oktatáson belül a magyar nyelvű cigányok, romák lehetőségeit. Mivel a nemzetiségi oktatás rendszere Ukrajnában – s így Kárpátalján is – nyelvi alapokra épül, a nemzetiségi iskolák meghatározásában olyan fogalom, mint „cigány iskola”, nem szerepel. A cigányságot nem nemzetiségként, hanem népcsoportként határozzák meg, amely különböző nyelveken beszél (Braun et al., 2010). Az utóbbi majd két évtizedben jelentős erőfeszítések történtek a cigány nyelv oktatása és elterjesztése terén, azonban a különböző történelmi és nyelvi hagyományok egyelőre nem tették lehetővé annak egységes elfogadását. A cigány nyelv oktatásának elősegítése érdekében Ukrajna Oktatási és Tudományos Minisztériumának a jóváhagyásával 2005-ben kiadták a Roma nyelv és irodalom programját az ukrán tannyelvű iskolák 5–12. osztályai számára. Ezzel megkezdődhetett a cigány (romani) nyelv tantárgyként való oktatása az 5–9. osztályokban heti 2, a 10–12. osztályokban heti 1 órában. A tanterv bevezetője szerint a tárgy oktatásának célja, hogy az ukrainai roma közösség azon tagjai, akik alapszinten beszélnek a nyelvet, alaposabban elsajátíthassák közösségük nyelvét. A tanterv a romani nyelvet irodalmi (standard) változat nélküli, nyelvjárásokban élő nyelvként határozza meg. A program cirill betűs romani ábécét oktat. 2007-ben megjelent a Roma történelem és kultúra című módszertani segédkönyv tanárok számára (Navrocka, 2007), szintén ukrán nyelven.

A cigány gyerekek Kárpátalján magyar és ukrán tannyelvű iskolákban tanulnak. A kárpátaljai magyar tannyelvű iskolák a cigány tanulók viszonylatában öt részre oszthatók (Braun et al., 2010:69):

- 1) olyan (magyar tannyelvű) iskolákra, ahol csak cigány gyerekek tanulnak;
- 2) iskolákra, ahol a magyar osztályokban tanulók többsége cigány;
- 3) iskolákra, ahol egyes magyar osztályokban már többségben vannak a cigány tanulók;
- 4) iskolákra, ahol a cigány tanulók minden osztályban kevesebben vannak, mint a magyar gyerekek;
- 5) iskolákra, ahol gyakorlatilag nincs cigány tanuló.

Kárpátalján két olyan magyar tannyelvű iskola is van, a Beregszászi 7. számú, illetve a Munkácsi 14. számú Általános Iskola, ahol csak roma gyerekek tanulnak. Ezeket az

intézményeket a beregszászi, illetőleg munkácsi magyar közösség nem is tartja számon a magyar tannyelvű iskolák között, hanem „cigány iskola” -ként emlegeti (Braun et al., 2010). A helyi cigánytábor (telep) közvetlen közelében jött létre mindkét iskola. A cigány gyerekek számára óvoda is működik a Beregszászi 7 sz. Általános Iskola mellett. Ezeknek az iskoláknak a létrehozásával az volt a cél, hogy minél nagyobb mértékben vonják be a roma gyerekeket az oktatás folyamatába. Ehhez hasonló környezetben működnek az Ungvári 13. és 14. sz. Általános Iskolák, valamint a Viski Elemi Iskola, melyek ukrán tannyelvű roma oktatási intézmények (Braun et al., 2010).

Forray R Katalin (2011) egyik írásában arról ír, hogy a romáknak az iskolával szembeni ellenérzéseit részben a sajátos hagyományaik, részben az az érzése táplálja, hogy kiközösítik őket. A szülők egy része maga sem tanult, illetve hamar kimaradt az iskolából, másrészt úgy gondolják, hogy a megszerzett tudást egy teljesen más környezetben, a saját közegükből kikerülve nem fogják majd tudni hasznosítani, mindig a háttérben lesznek a hátrányos származásuk miatt.

A pedagógusok körében általánosan elfogadott vélemény, hogy az alsó osztályos gyerekekkel még könnyebb foglalkozni. A felső osztályosok számára a tananyag gyakran követhetlenné és ezzel együtt unalmassá válik, egyre többen maradnak el az órákról, majd pedig végleg az iskolából. Több pedagógus szerint a roma gyerekek sokszor nem küzdenek meg az iskolában eléjük kerülő akadályokkal, nehézségekkel, hanem egyszerűen feladják a harcot (Braun et al., 2010).

Az oktatáspolitikai egyik fontos feladata az oktatási egyenlőtlenségek mérséklése az iskolák közötti különbségek csökkentésével, valamint az eltérő szociokulturális környezetből érkező tanulók iskolai sikerességének megteremtésével. A tanulók iskolai teljesítményét leginkább meghatározó két tényező az iskola és a családi háttér közötti távolság tovább mélyítheti a már meglévő egyenlőtlenségeket, ezért minden olyan intézkedés, amely a gyengén teljesítő tanulók iskolai sikerességének javítását szolgálja, növelheti a magyar oktatási rendszer eredményességét (Forray R. – Pálmainé, 2010).

A tanulók felzárkóztatása egy régóta használt fogalom a közoktatásban, azonban jelentése nem pontosan, megfogalmazott. A tanulóknak a többi tanulótól való lemaradásának, elmaradásának a megszüntetését szem előtt tartó tevékenységet értelmezzük alatta. Amelynek legfőbb célja az iskola tudásátadó tevékenységének, vagyis elsősorban a tudás hiányosságainak pótlása által – az adott társadalmi elvárásoknak megfelelő iskolai végzettség megszerzése, másodlagosan a munkaerőpiacról való tartós kiszorulásnak (Györgyi, 2015).

Braun László, Csernicskó István és Molnár József (2010) a következő megállapításokat vonja le a szegregált és integrált oktatásról. Véleményük szerint az integrált és a szegregált oktatás elsősorban a helyi körülményektől függ, mindkettőnek léteznek előnyei és hátrányai. Az adott viszonyok alapján lehet csak eldönteni, hol és milyen oktatási forma alkalmazható. Bizonyos esetekben a roma gyerekek egyszerűen nem akarnak a többségi (amely már nem is mindig az) iskolába járni, más helyen a cigány szülők törekednek arra, hogy gyermekeik a többi nem cigány gyerekekkel tanuljanak együtt. Megtörténik, hogy a nem cigány gyerekeket a szülők kivesszük azokból az osztályokból vagy iskolákból, ahová jelentős számban járnak romák, máshol pedig elképzelhetetlen osztály megalakítása cigány tanulók nélkül.

A cigányok oktatását sok vitatott kérdések jellemzi, s ezeknek egy részére nem látszanak a megfelelő megoldások. Illúzió lenne azt gondolnunk, hogy a szokásokat, a mentalitást, a meghonosodott körülményeket, amelyek évszázadok alatt alakultak ki egy népben, nem néhány év, de akár több évtized eltelte alatt képesek vagyunk átalakítani, miközben mi magunk semmit sem változunk. A cigányság számbeli növekedése azonban elvárja, hogy integrációjukra egyre nagyobb figyelmet fordítsanak és komolyabban vegyék azt. Ennek a folyamatnak továbbra is egy erős láncszeme marad az oktatás (Braun et al., 2010).

A hátrányos helyzetű nebulók tekintetében a jövő felé vezető út, nem lehet másképpen, mint ahogy a már megszokott, a tanár lendületességére és a tanuló passzivitására, a tanár tekintélyre alapozó módszereket, oktatási módokat más lehetőségek váltják fel. A tanároknak vállalniuk kell az alapos előkészítő, tervező, szervező tevékenységgel járó többletmunkát, valamint rendelkezni a tanulási folyamat nyomon követéséhez szükséges alkalmazkodó képességgel. A tanároknak megfelelő módszereket kell elsajátítaniuk a megfelelő gyakorlati képességgel, hogy aztán az iskolában valódi, érdemi differenciálással oktassák a gyerekeket. A gyakorlati tapasztalatok is azt támasztják alá, hogy a megértéssel és elfogadással párosuló figyelem nagyon sokat segíthetne a hátrányos helyzetű roma gyerekeknek, hogy felfedezzék saját értékeiket, sikerélményt és önbizalmat szerezzenek, hogy példát lássanak, és motivációt nyerjenek céljaik megvalósításához, hogy megtalálják helyüket a világban (Rajnai, 2012).

A magyar nyelvű romáknak már manapság is egyik igen látványos jelenléte az oktatásban érzékelhető. Másképpen fogalmazva, a kárpátaljai magyar iskolarendszer jelentős részét a romák teszik ki. Nagy jelentőséggel bír ezeknek a gyerekeknek az oktatásban való felzárkóztatása.

III. TANULÓI TELJSÍTMÉNYEK BEN KIMUTATHATÓ TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEK

A képzettség hiánya nem csak személyes problémák okozója, hanem társadalmi feszültségeket kiváltó tényező is. Az oktatásban is egyre határozottabb törekvések mutatkoznak a műveltségbeli egyenlőtlenségek megszüntetésére. Napjaink rohanó világában, a gyorsan változó környezetben egyetlen dolog tűnik állandónak, a folyamatos tanulás szükségessége.

A tanulók iskolai teljesítményét, iskolai előrehaladását befolyásolja, hogyan, milyen módon jut el hozzájuk az információ és a tudás. Ebben a folyamatban nem csak az iskola, hanem a család, a média és a kortárs csoportok is nagy szerepet játszanak. A tanulók teljesítményében különbségek tapasztalhatók mind a családi háttér, mind a lakóhely, mind a nemi hovatartozás tekintetében. A PISA – eredmények szerint a lányok a fiukkal szemben sokkal inkább irányítják saját tanulási folyamataikat, közöttük eltérőek a tanulási technikáik. Egyenlőtlenség forrása a kisebbségi lét, vagy akár a nyelvi és kulturális különbségek. Az oktatási rendszeren belül érvényesülő hátrányos megkülönböztetés a cigány tanulók oktatásával kapcsolatban. A cigány tanulók nevelésében-oktatásában kimutatható eredménytelenség oka több egymást átfedő probléma hatásának tulajdonítható. Ilyen a cigány családok alacsony szociális státusa, a szülők alacsony iskolai végzettsége és a gyermekek iskolai teljesítménye közötti szoros kapcsolat (Cs. Czachesz – Radó, 2003). Hátrányos helyzetben van szinte minden cigány gyermek.

III.1 A kutatás célja, hipotézise

Kevesebb esélye van, hogy megfelelő módon részesüljön az oktatásban, azoknak, akik hátrányos helyzetben vannak. Csekély az esélye, hogy tovább tudjon tanulni, megfelelő munkához jusson a szakképzettség hiánya miatt. Nagy jelentőséggel bír ezeknek a gyerekeknek az oktatásban való felzárkóztatása. Nem mondhatjuk, azt, hogy ők nem rendelkeznek a megfelelő képességekkel, készségekkel a tanuláshoz. A munkám kapcsán sokszor kerülök kapcsolatba hátrányos helyzetű gyerekekkel. Szembesülök vele, milyen nagy kihívást jelent tanítani, és úgy átadni a tananyagot, hogy annak elsajátítása eredményes legyen. A tanítással párhuzamos folyamat az ellenőrzés, a visszakerdezés, amely átfogó képet biztosít a tanulók tudásáról (Csapó, 2002). Munkám során szerzett tapasztalataim és a

szakirodalomban olvasottak alapján látom, hogy a gyerekek iskolai előmenetele nagyban függ a család társadalomban elfoglalt helyzetétől, helyétől. Nem egyenlő esélyekkel indulnak a gyerekek az iskolai életbe és ennek megfelelően a tanulmányi teljesítményük is különbözik.

Az évek óta összegyűlt és gondolataimat egyre jobban foglalkoztató kérdéseket szeretném rövid empirikus kutatással alátámasztani, vagy éppen megcáfolni. Szeretném megtudni, hogy a tanulók körében lévő társadalmi egyenlőtlenségek kimutathatóak-e a tanulmányi teljesítményükben. A célom a munkámmal felhívni a pedagógus kollégák figyelmét a téma érzékenységére és fontosságára.

Az empirikus kutatás tervezésekor néhány kiinduló hipotézist fogalmaztam meg:

H1: Azok a gyerekek, akik szüleinek iskolai végzettsége magasabb, mint 11 osztály, magasabb pontokat értek el a feladatlapok kitöltése során. Vagyis a szülők iskolai végzettsége és a gyerek iskolai előmenetele között összefüggés van.

H2: A roma gyerekek által elért eredmények alacsonyabbak, mint a nem roma gyerekek által elért eredmények.

III.2 A kutatás helyszínei

Kárpátalján a Fekete-hegy lábánál fekszik Nagyszőlős városa. A Nagyszőlősi járás közigazgatási központja volt 2020-ig, amikor is Ukrajnában közigazgatási reformok kezdődtek és a járást a Beregszászi járáshoz csatolták. A város 25383 főt számláló, állandó lakosságának jelentős része, azaz 80 %-a ukrán anyanyelvű, míg 14,3 %-a magyar és 1%-a roma nemzetiségű (Molnár – Molnár, 2005). A szülők gyerekeik taníttatására közel nyolc kiemelkedő tudást adó oktatási intézmény közül választhatnak. A város központjában található a Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskola. Az iskola műemléknek számító épületében magyar nyelven folyik az oktatás.

Nagyszőlős magyar lakosságának már 1946-ban volt hét osztályos iskolája, mely 1954-ben bővült középiskolává. 1972-ben, magyar iskolát összevonták az akkori 5. számú ukrán iskolával. Így alakult meg a helyi 8. számú középiskola, ahol az évek során folyamatosan csökkent a magyar tanulók létszáma. A szülők 1989-ben kérelmezték, hogy ismét legyen önálló magyar iskolájuk. 1990-ben megalakult az önálló 3.számú magyar tannyelvű iskola. A klasszicista stílusban épült régi megyeháza, később az egykori Elektron gyár épületét átadták az iskolának, mely akkor igen romos állapotban volt. Szülők, tanárok, tanulók és jó érzésű magyar emberek segítségével sikerült iskolai célokra használhatóvá alakítani az épületet.

1992-től az iskola báró Perényi Zsigmond nevét viseli. Húsz év alatt közel 900 diákot bocsájtott ki a Perényi Zsigmond Középiskola. Az első igazgatónő Keresztyén Erzsébet volt.

A Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskola jelenlegi igazgatónője Homoki Gabriella. Az ő vezetésével 34 tanár 284 tanulót oktat. A diákok létszáma az elmúlt öt év során emelkedő tendenciát mutat. Az utóbbi két évben növekedett az ukrán anyanyelvű diákok száma. Az iskolában olyan szinten folyik az ukrán nyelv és irodalom oktatása, amely lehetőséget nyújt a diákoknak a továbbtanulásra és az emeletszintű érettségi sikeres teljesítésére. Sajnos az iskola technikai felszereltsége nem a legmegfelelőbb, a számítógépek nagy része elavult. Ezek pótlását, javítását lelkes támogatók segítik. Van biológia, fizika, matematika, történelem és informatika szaktanterem. A könyvtárban javarészt magyar nyelvű tankönyvek és könyvek segítik a diákok tanulását. Az iskola diákjai jól szerepelnek az állami vetélkedőkön, tantárgyi vetélkedőkön, országos távvetélkedőkön, és a sportversenyeken is. A intézményben működő különböző szakkörök nagy népszerűségnek örvendenek a diákok körében (www.vynogradivzosh3.uz.sch.in.ua).

Nagyszőlőstől délnyugatra, a Tisza folyó bal partján terül el a többségben magyarok lakta Tiszabökény. A falu lakosainak a száma a 2001-es népszámlálás adatai alapján 2216 főt tesz ki (Molnár – Molnár, 2005). Tiszabökény a Tiszahát egyik legősibb települése. A falut 1230-ban, Buken néven említik először a fennmaradt írásos emlékek. 1971-ben egyesítették a vele teljesen egybenőt Tiszafarkasfalvával. A két település a helyiek szemében egy is, kettő is, hisz a mai napig használják mindkét elnevezést. A község egyik nevezetessége a XIII. század végén és XIV. század elején épített református templom és annak fa harangtornya. Nem messze az ódon református templomtól, Tiszabökény központjában található II. Rákóczi Ferenc szobra, melyet Rákóczi vezérlő fejedelemmé választásának 300. évfordulóján, 2005 nyarán avattak fel (Botlik – Dupka, 1993).

Tiszabökényben 1945-től magyar tannyelvű elemi, majd 1949-től általános iskola működik. 1958 szeptemberétől Varga László volt az igazgató több éven keresztül. Igazgatósága kezdetén az iskolát átépítették. A Tiszabökényi Általános Iskola tágas és szép épületében mai napig gyarapíthatják magyar nyelven tudásukat a gyerekek. Varga László ötven évig igazgatta az iskolát. Az iskola 2021-től a Tiszabökényi Általános Iskola helyett a Tiszabökényi Gimnázium nevet kapta. Az intézmény jelenlegi vezetője Borgátó Szilvia, kinek vezetésével immár a gimnázium falai között a 278 diákot 25 szakképzett tanár oktatja szépre, jóra. Mivel több évfolyamon párhuzamos osztályok vannak, a kilenc évfolyamon tizenöt osztályban, tanulhatnak a gyerekek. A jól felszerelt iskolában a tanárok mindent megtesznek

annak érdekében, hogy diákjaikat a lehető legmagasabb színvonalon oktassák. Akik ennek köszönhetően kiváló eredményeket érnek el a járási és megyei tanulmányi versenyeken.

A Túr és a Batár patakok mentén fekszik Nagypalád. A falu 1824 lakosából 1773 (95%) magyar, a maradék ukrán és roma nemzetiségű (Molnár – Molnár, 2005). A lakosság többsége református, magyar ajkú görögkatolikusok és római katolikusok csak szórványban élnek.

Az első iskolaépület a templom mellett épült és fahéjjal volt fedve. Kezdetben a pap tanította a gyerekeket. 1945-től a községben magyar tannyelvű általános iskola kezdte meg a működését. 1988-tól az iskola középiskolaként működik (Botlik – Dupka, 1993). A falunak van zeneiskolája, ahol nagy hangsúlyt fordítanak a múlt hagyományainak az ápolására, a népdal és a néptánc oktatására.

A Nagypaládi Móricz Zsigmond Középszintű Oktatási Intézmény jelenlegi igazgatója Teremta Inna. Az oktatás tizenegy osztályban, magyar nyelven zajlik. Az igazgatónő és huszonnégy tanár oktatja a középiskola 155 tanulóját. A tanulók hét felső, négy alsó és egy óvodai iskola előkészítő csoportban tesznek szert a tudásra. A kétszintes iskolában a különböző megfelelően felszerelt tantárgyi tanterem mellett múzeum is működik. A tornaterem lehetőséget nyújt a testnevelés órák megvalósítására, ezzel is egészséges életmódra nevelve a diákokat. A megfelelő internet elérés biztosítja a tanárok, tanulók számára, hogy lépést tartsanak az új tanítási módszerekkel.

Fertősalmás szinte teljes egészében magyar lakta település a Nagyszőlősi járáson belül az ukrán – magyar, ukrán – román hármashatár térségében. A 2001-es népszámlálás adatai alapján a falu lakosainak a száma 1070 fő (Molnár – Molnár, 2005). Etnikumi összetételét tekintve a többség magyar, de majd 15% roma nemzetiségű. Vallási hovatartozásuk szerint a lakosok zöme református, de szórványban élnek itt római katolikusok és magyar ajkú görögkatolikusok is, az utóbbiaknak imaházuk is van. A településnek van saját orvosi rendelője és korszerű óvodája. A gyerekek a helyi általános iskolában anyanyelvükön gyarapíthatják tudásukat.

A Fertősalmási Gimnáziumban jelenleg kilenc osztály működik, első osztálytól a kilencedik osztályig. A gyerekek 5 éves és 8 hónapos koruktól indulhatnak a tudás birodalmába és 15 éves korukig a Fertősalmási iskola falai között gyarapítják tudásukat. A tanulók tanulmányi előmenetelének érdekében jól felszerelt könyvtár van, ahol sok szépirodalmi és tankönyv található, van étkezdé, konyha. Azon kívül több számítógép, laptop, vetítő, internet szolgáltatás segít lépést tartani a technikai ismeretekkel. Az iskolánkban

jelenleg 106 gyerek tanul. Őket 15 szakképzett pedagógus és egy helyettesítő tanár oktatja, neveli. Jelenleg, az iskola igazgatója Nagy Ágnes, aki egyben magyar nyelv és irodalom tanárként is oktatja a gyerekeket.

Az előző évben végzett kutatásom helyszíne Fertősalmáson, a Fertősalmási Általános Iskola volt, ahol én is dolgozom. Nem nagy létszámú falusi iskola.

Ebben az évben nagyobb mintán szeretnénk volna elvégezni a kutatást. Jelen vizsgálat kutatási helyszíneinek megválasztásánál szempont volt, hogy kis és nagy tanulói létszámmal rendelkező iskolákra is legyen. Így esett a választásunk a Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskolára, a Nagypaládi Móricz Zsigmond Középszintű Oktatási Intézményre, a Tiszabökényi Gimnáziumra és a Fertősalmási Gimnáziumra.

Itt meg kell még jegyeznünk, a kutatás indulásakor még Tiszabökényi Általános Iskola és Fertősalmási Általános Iskola volt a két utóbbi. Ukrajnában a 2020-as önkormányzati választások után átalakultak a járások és létrejöttek az „egyesült területek önkormányzatai” (hromadak). Az intézmények a járásoktól átkerültek a kistérségek irányítása alá. Mivel változott a fenntartó, új alapszabályokat kellett beerősíteni, A 2017-es új oktatási törvényben megfogalmazottak alapján az általános (I-II fokozatú) iskolák gimnáziumoknak lettek minősítve. Így az új alapszabályzatokba az intézmények törvény által előírt megnevezése került be: Tiszabökényi Gimnázium, Fertősalmási Gimnázium.

A kutatás helyszínének az előbbieken bemutatott települések iskoláit választottam. A vizsgálatban szereplő minta ezen iskolák alsó tagozatának harmadik és negyedik osztályok csoportja. N=199. Valamint az empirikus kutatásban részt vett gyerekek szülei. N=382.

1. táblázat: *A vizsgálatban résztvevő tanulók (N=199).*

S/sz		3. osztály		4. osztály		Tanulói összlétszám	A kutatásban részt vett tanulók összlétszáma
		Az évfolyam tanulóinak létszáma	A kutatásban részt vett tanulók létszáma	Az évfolyam tanulóinak létszáma	A kutatásban részt vett tanulók létszáma		
1.	Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskola	41	37	36	30	77	67

2.	Tiszabökényi Gimnázium	37	37	31	31	68	68
3.	Nagypaládi Móricz Zsigmond Középszintű Oktatási Intézmény	21	20	18	18	39	38
4.	Fertősalmási Gimnázium.	14	14	12	12	26	26
		113	108	97	91	210	199

Forrás: saját szerkesztés

Nem mindenkit értem el és így ők nem vettek részt az általam folytatott empirikus kutatásban. A kérdőívek és feladatlapoknak a kitöltése 94,8 % - os volt. Az adott iskolák harmadik és negyedik osztályában az összlétszám 210 tanuló, közülük 199 tanuló és azok szüleit (382 szülő) sikerült elérnem. A gyerekek között megfigyelhetők az eltérő életkörülmények, a különböző családi háttér, melyek kihatással lehetnek a tanulók tanulmányi teljesítményére.

III.3 A kutatás nehézségei

Az empirikus kutatás során nem várt nehézségbe ütköztünk. Az egyik iskolában megtörtént az adatfelvétel, a szülők is kitöltötték a kérdőíveket, segítőkészek voltak. A feladatlapokat kiértékeljük, viszont a kérdőívek adataival történő összeegyeztetés során kiderült, hogy az iskolában mindenki magyarnak vallja magát, nem vállalja etnikai hovatartozását. Így ezeket az adatokat jobbnak láttuk nem felhasználni.

Neményi Mária (2007) egy korábbi kutatásában arra kereste a választ, hogy mennyire befolyásolja az etnikai hovatartozás a tanulók énképét, önbecsülését és iskolai teljesítményét. Kutatása eredményeképp megállapította, hogy a roma tanulók nagy része fenyegetettségként éli meg cigányságát, ezért sok esetben nem vállalja azt. Az önbevalláson alapuló felmérés alkalmával a romák magyar nemzetiségűnek mondták magukat, ám a nemzeti, etnikai identitás megválasztásához való jog nem megkérdőjelezhető.

III.4 A kutatás módszere

Kutatásom egyik módszere egy rövid kérdőíves adatfelvétel, amit a szülőkkel vettem fel. Ebben a család társadalmi tényezőire fókuszáltam (szülők iskolai végzettsége,

foglalkoztatottsága, lakhatási körülmények, nemzeti, etnikai hovatartozás) (1.sz. melléklet). A gyerekekkel pedig egy komplex feladatlapot töltöttem ki, amely az olvasás, szövegértés és számolás területeken szerzett ismereteiket méri fel (2.sz. melléklet). A tanulók által kitöltött feladatlapok és a szülei által kitöltött kérdőívek összekapcsolása végezt a tanulók monogramját használtuk.

Az iskolások körében végzett kutatások tanulmányozása során a nemzetközi méréseknél használt, elérhető feladatsorokat és azok értékelését is tanulmányoztam. Az Ukrajna Oktatási Minisztériumának internetes honlapjáról¹ letöltöttem és figyelmesen átolvastam az elemi iskola osztályainak a tanulók tanulmányi előmenetelének értékelésére vonatkozó számos dokumentumot. Az így szerzett tapasztalatokat, mind a feladatlapok összeállításánál és mind azok értékelésénél is kamatoztatni tudtam. Valamint alapul vettem az ukrainai² és magyarországi³ iskolákban használt tanulmányi előmenetelt értékelő feladatsorokat. A vizsgálat résztvevői nem azonos évfolyamon tanulnak, a feladatlapok is különböző korosztályoknak szólnak. A mérésére használt feladatlapokon életkornak megfelelően, osztályonként változnak. Mind a két osztályban 100 pont az elérhető maximális pontszám.

A negyedik osztályosok esetében a szövegértés (50 pont) egy népmese elolvasására és a hozzá kapcsolódó kérdésekre tagolódott. A kérdések tartalmazznak kilenc zárt, feleletválasztós feladatot, amelyeknél három lehetséges válasz közül a helyes kiválasztása, meghatározása volt a cél. A maradék három nyitott, feleletalkotós feladatból állt. Melyekből az egyiknél a mese szereplőjének a jellemzése, a következőnél tartalmilag kapcsolatban álló válaszok illesztése és végül véleményalkotás volt a tanulók feladata.

A matematikai rész (50 pont) tizenkét feleletválasztós kérdésből tevődik össze. Minden kérdésnél négy válaszlehetőség közül a megfelelő válasz kiválasztása a cél. A megoldáshoz az alpműveletek (összeadás, kivonás, szorzás osztás), a közöttük lévő összefüggések ismerete szükséges. Valamint ismerni kell a tört rész meghatározását, mennyiségek átalakítását, műveleteket megnevezett számokkal, amelyeket már a tanulók a tanulási folyamatban elsajátítottak. A feleletek meghatározásához egyszerű feladatok az idő, szakasz hossza, mennyiség megadása ismerete szükséges még. A feladatlap kitöltésére 45 perc állt a tanulók rendelkezésére.

Hasonló felosztású a harmadik osztályosok komplex feladatlapja. A szövegértésnél az olvasmányhoz ennél az osztállynál is tizenkét kérdés kapcsolódott. Kilencnél három

---

¹ Міністерство освіти і науки України, <https://mon.gov.ua/ua>

² На Урок, Бібліотека і тести, <https://naurok.com.ua/>

³Oktatási Hivatal, Tankönyvek és segédletek, online katalógusa | 2019 – 2020. Mérési minták, megoldások, <https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/josagok>

válaszlehetőség közül a helyes meghatározásával, egynél az esemény időrendbe rendezésével, a főszereplők megadásával és véleményalkotással lehetett ötven a tanulónak 50 pontot szerezni.

A matematika rész megoldásaihoz az alpműveletek ismerete, mennyiségek átalakítása, egyszerű feladatok megoldása, a téglalap területének, illetve ismeretlen szám meghatározásának ismerete szükségeltetett. A feladatsor tizenkét kérdést tartalmaz, kérdésenként négy válaszlehetőséggel, helyes válasz esetén tíz kérdésnél négy pontot, kettőnél öt-öt, így összesen 50 pont. Az feladatlap kitöltésére itt is 45 perc állt a gyerekek rendelkezésére. Hibátlan válaszok esetén, mint említettük, összesen 100 pont volt az elérhető maximális pontszám.

A feladatok megoldása előtt szóban részletesen elmagyaráztam minden osztálynak, hova írják a nevüket, mi lesz a feladat, mire kell majd figyelniük. Megmagyaráztam, hogyan jelöljék a helyes válaszokat, feleletadásnál hova írjanak. Úgy a harmadik, mint a negyedik osztályosok figyelmét felhívtam, hogy a szövegértésnél figyelmesen olvassák el a szöveget, hisz ez megkönnyíti a dolgukat a válaszadásnál. A matematikai feladatlapnál, számolás előtt a feladatokat értelmezzék, figyelmesen számoljanak és csak aztán jelöljék meg az általuk helyesnek tartott választ. Mivel hasonló típusú feladatokkal már mindegyik osztály dolgozott, hamar megértették, mit kell tenniük és meglepően csendben, érdeklődve önállóan oldották meg a feladatokat, töltötték ki a feladatlapokat. A megadott időre a válaszadók többsége be is fejezték a munkát, csak néhány gyerek kérte, hogy vérjam meg, míg befejezi az elkezdett mondatot, gondolatmenetet.

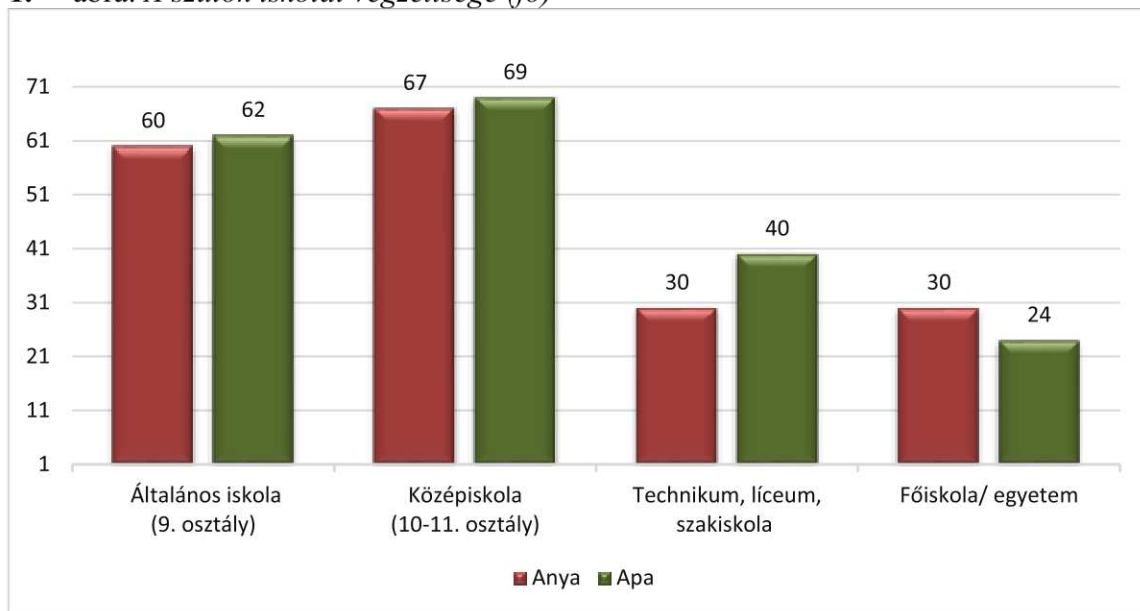
A komplex feladatlapokkal végzett felmérésnél nem az egyes feladatok eredményeit szerettük volna összehasonlítani, hanem a tanulók tanulmányi teljesítményeiben kimutatható különbségeket, így az egyes részfeladatok pontszámait egy összesített pontszámába vontuk össze, a könnyebb áttekinthetőség kedvéért.

III.4 A kutatás eredményei

A kutatás első részeként a vizsgálatban szereplő alsó tagozatos diákok szüleivel egy rövid kérdőíves adatfelvételre került sor. Ennek során a család társadalmi tényezőire (szülők iskolai végzettségére, foglalkoztatottságára, lakhatási körülményeire, nemzeti, etnikai hovatartozására) kérdeztünk rá, valamint arra, hogy szokott-e segíteni a tanulásban a gyerekének. A kérdőív kérdéseire 382 szülő (mivel egy szülőnek több gyereke is van és van,

akit az anyuka egyedül nevel) választott. A válaszokat elemezve láthatóvá vált a szülők iskolai végzettsége közti különbség.

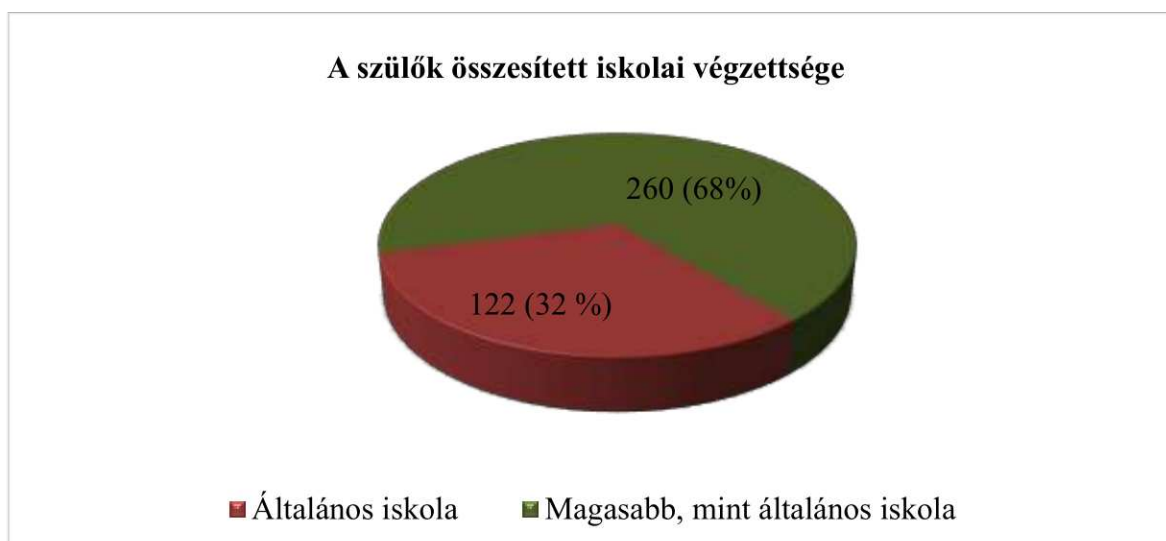
1. ábra: A szülők iskolai végzettsége (fő)

Forrás: saját szerkesztés

Megtekintve a következő ábrát láthatóvá válik, hány szülőnek van általános, középiskolai, technikum/líceum/szakiskola, illetve főiskolai/egyetemi végzettsége. Bár a kérdőívben szerepelt az is, hogy kinek van doktori címe, de a megkérdezettek közül ezzel a címmel senki nem rendelkezett. A könnyebb átláthatóság érdekében összesítettük a szülők iskolai végzettségét.

2. ábra A szülők összesített iskolai végzettsége (fő)

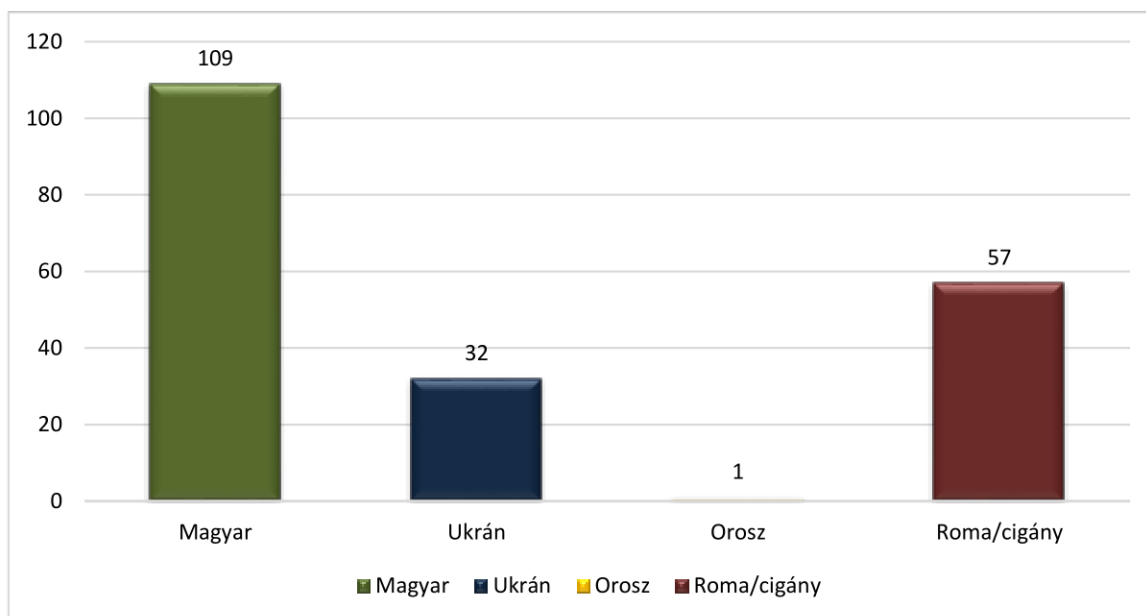
Forrás: saját szerkesztés

Az ábrán jól látszik, hogy a szülők 68%-nak, azaz összesen 260 anyának és apának, magasabb az iskolai végzettsége, mint az általános iskola. A megkérdezettek 32%-nak, számbelileg kifejezve, összesen 122 anyja és apja nem rendelkezik középiskolai végzettséggel.

A környező világ nagy részében gondot okoz a munkanélküliség. A megkérdezettek közül nagyon kevés az, akinek bejelentett munkahelye van. Igaz a városon lakók esetében ez nem így van, az ő számukra több a munkalehetőség. A falun élő családok a megélhetéséhez szükséges anyagi fedezetet idénymunkával, gazdálkodással, vállalkozások létrehozásával oldják meg.

A nemzeti etnikai hovatartozás kérdésénél túlnyomó részt nem volt kérdéses a válaszadók válasza, ám voltak, akik elbizonytalanodtak ennél a pontnál. Amikor elmondtam, hogy kettőt is lehet választani, a magyar mellett a romát is bejelölték, vagy fordított eset is volt. Itt meg kell még jegyezni, mint azt már korábban is említettük, nem mindenki vállalja fel etnikai hovatartozását. Ezen személyek válaszait nem figyelembe véve, a többi szülő válaszait figyelembe véve a vizsgálatban szereplő gyerekeknek külön ábrán jelenítettük meg a nemzetiségi eloszlását. Egy másik ábrán összesítettük a kutatásban szereplő gyerekek etnikai hovatartozását.

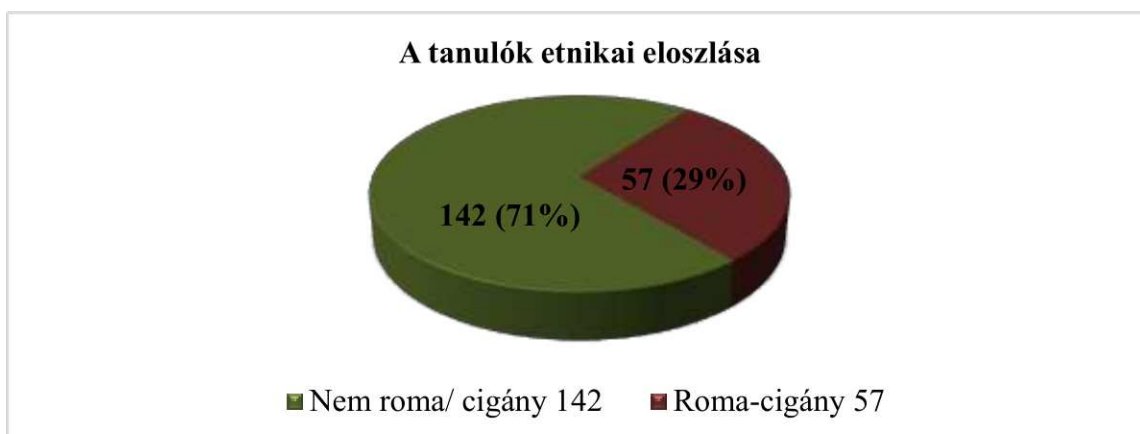
3. ábra A tanulók nemzetiségi eloszlása (fő)

Forrás: saját szerkesztés

A nemzetiségi eloszlást áttekintve láthatóvá válik, hogy magyar tannyelvű iskolákban, nem csak magyar nemzetiségű tanulók gyarapítják tudásukat. A magyar nemzetiségű tanulókat létszámban a roma/cigány tanulók követik. Vannak tanulók, melynek nemzetisége ukrán és egy tanuló orosz nemzetiségű a vizsgálatban szereplő tanulók közül.

4. ábra A tanulók etnikai eloszlása (fő)

Forrás: saját szerkesztés

A kárpátaljai magyar iskolarendszerben a tanulók jelentős részét a romák teszik ki. Az ábrán a tanulók etnikai eloszlása számbelileg látható. A vizsgálatban szereplő 199 tanuló közül 57 (29%) roma és 142 (71%) nem roma nemzetiségű. A romák meghatározó része hátrányos helyzetű, nehéz sorsú kisebbséghez tartozik. Meg kell küzdeniük a szegénység, a munkanélküliség problémájával, az iskolázatlansággal, a tudás, ismeret hiányával. Ezek mind kihatással lehetnek a tanulók tanulmányi teljesítményére. Annak érdekében, hogy megtudjuk a tanulók körében lévő társadalmi egyenlőtlenségek kimutathatóak-e a tanulmányi teljesítményükben, a feladatlapokat kitöltöttük, majd az eredményeket elemeztük.

Az empirikus kutatás tervezésekor néhány kiinduló hipotézist fogalmaztunk meg. Az elsőhipotézis szerint, azok a gyerekek, akik szüleinek iskolai végzettsége magasabb, mint 11 osztály, magasabb pontokat értek el a feladatlapok kitöltése során. A szülők iskolai végzettsége és az elért pontszámok közötti összefüggés könnyebb áttekinthetősége érdekében az adatokat táblázatba gyűjtöttük.

2. táblázat: A szülők iskolai végzettsége és az elért pontszámok közötti összefüggés

S/sz	Tanulók	a szülők* 11 osztályt vagy attól kevesebbet végeztek		a szülők* 11 osztálytól többet végeztek	
		szövegértés (pont)	matematika (pont)	szövegértés (pont)	matematika (pont)
1.	B.E.			38	45
2.	B.V.	18	20		
3.	V.R.	12	8		
4.	G.S.	21	37		
5.	I.V.	49	41		
6.	K.F.	45	41		
7.	K.K.	49	41		
8.	M.S.	16	12		
9.	M.V.	35	21		

10.	T.K.	26	20		
11.	F.S.	13	8		
12.	S. Á.	43	46		
13.	J.I.	43	44		
14.	K.J.	12	16		
15.	W.F.Á.			44	38
16.	V.A.	12	16		
17.	I.Á.	33	21		
18.	I.A.	45	33		
19.	K.D.	16	12		
20.	K.V.	44	40		
21.	K.Z.	40	40		
22.	M.J.	42	26		
23.	S.D.	16	12		
24.	Sz.Sz.	20	12		
25.	T.L.			<u>50</u>	<u>50</u>
26.	F.I.	34	13		
27.	B.M.	44	46		
28.	B.A.			49	<u>50</u>
29.	B.L.	43	42		
30.	B.E.	12	12		
31.	V.N.	39	41		
32.	H.R.	36	20		
33.	D.E.	45	42		
34.	D.F.	45	46		
35.	K.O.			48	<u>50</u>
36.	K.F.	24	20		
37.	K.P.	8	8		
38.	K.Cs.	12	16		
39.	K.J.	12	8		
40.	Ko.K.	40	30		
41.	Ku.K.	41	46		
42.	L.R.			40	<u>50</u>
43.	M.M.	30	42		
44.	P.D.P.	33	30		
45.	P.Cs.	16	12		
46.	Sz.K.	44	33		
47.	B.Gy.	12	22		
48.	B.K.	8	20		
49.	V.Á.	42	32		
50.	G.J.	40	24		
51.	D.Gy.	44	37		
52.	I.G.	48	21		
53.	K.M.	37	32		
54.	K.Cs.	14	<u>4</u>		
55.	K.L.	40	33		
56.	L.A.	34	33		
57.	M.Á.			40	36

58.	N.M.	40	25		
59.	P.Sz.	44	33		
60.	SZ.A.	48	29		
61.	Sz.D.	13	16		
62.	Cs.Á.	44	20		
63.	Cs. SZ.	44	29		
64.	S.J.	36	33		
65.	B.K.	20	12		
66.	B.D.	44	45		
67.	V.P.	14	29		
68.	H.G.	12	12		
69.	Ka.A.	13	<u>4</u>		
70.	Ko.A.			46	34
71.	K.M.			40	45
72.	K.M.			45	39
73.	M.J.	45	33		
74.	M.A.			43	<u>50</u>
75.	Ny.A.	13	8		
76.	Ny.B.	45	33		
77.	N.Sz.	14	12		
78.	M.D.	12	8		
79.	P.I.			45	<u>50</u>
80.	P.V.	8	13		
81.	P.D.	35	29		
82.	T.Á.			40	29
83.	F.D.	9	16		
84.	B.Sz.			44	46
85.	V.J.	39	37		
86.	D.Á.			42	46
87.	D.D.	14	25		
88.	D.M.	30	46		
89.	I.V.			<u>50</u>	46
90.	M.R.	37	46		
91.	N.D.	46	42		
92.	P.L.			<u>50</u>	46
93.	P.J.	<u>4</u>	<u>4</u>		
94.	P.S.	21	20		
95.	T.Sz.			42	<u>50</u>
96.	T.K.	30	46		
97.	F.Sz.	14	16		
98.	S.A.	18	9		
99.	S.Á.	20	13		
100.	S.F.			41	<u>50</u>
101.	L.N.	<u>4</u>	8		
102.	F.Sz.	12	8		
103.	F.R.	16	16		
104.	F.P.	44	29		
105.	G.J.	18	13		

106.	I.L.			48	42
107.	K.J.A.	32	29		
108.	L.H.	30	30		
109.	L.L.	30	29		
110.	L.J.	8	12		
111.	M.E.	18	25		
112.	M.K.	16	12		
113.	M.M.	37	30		
114.	M.T.	12	8		
115.	P.B.			49	33
116.	S.B.			50	46
117.	T.B.			38	26
118.	B.M.	12	12		
119.	V.E.	21	21		
120.	D.É.	8	16		
121.	D.B.			40	33
122.	Gy.Á.			50	38
123.	L.K.			37	25
124.	Ny.A.	8	12		
125.	N.Z.	16	16		
126.	P.E.			42	38
127.	Sz.Sz.			23	20
128.	Sz.K.	13	8		
129.	T.V.	22	25		
130.	F.R.	23	17		
131.	Cs.E.	33	25		
132.	M.V.	15	8		
133.	A.F.			42	45
134.	B.V.			45	36
135.	H.G.			37	36
136.	G.D.			41	32
137.	D.A.			43	45
138.	D.V.			42	36
139.	Z.A.			37	46
140.	K.A.			45	50
141.	K.O.			43	41
142.	L.M.			45	41
143.	L.N.	30	46		
144.	L.J.			46	48
145.	M.A.F.			37	24
146.	M.Sz.			40	50
147.	R.K.			31	50
148.	R.K.			33	46
149.	Sz.K.			44	40
150.	T.A.			45	50
151.	Cs.E.			42	36
152.	S.M.			44	50
153.	H.G.			46	50

154.	D.S.			44	28
155.	D.J.			26	21
156.	Z.L.			23	<u>20</u>
157.	K.K.			28	<u>20</u>
158.	K.M.			<u>20</u>	21
159.	M.Sz.			27	37
160.	M.M.			32	37
161.	R.M.			36	45
162.	Sz.D.	45	24		
163.	T.P.			<u>20</u>	24
164.	T.V.			45	46
165.	T.A.			43	38
166.	F.M.			27	<u>20</u>
167.	Cs.M.			40	<u>50</u>
168.	S.Á.			24	29
169.	S.Á.			28	37
170.	Á.M.			37	24
171.	B.D.			46	24
172.	B.D.			36	22
173.	H.E.			45	<u>50</u>
174.	H.N.			39	<u>20</u>
175.	G.V.			46	42
176.	E.Zs.			49	<u>50</u>
177.	Zs.J.			37	21
178.	J.S.			49	34
179.	I.K.	<u>49</u>	24		
180.	K.G.	43	28		
181.	L.E.			<u>20</u>	<u>20</u>
182.	O.D.			47	38
183.	P.R.			30	21
184.	R. V.	39	21		
185.	R.L.			<u>50</u>	36
186.	Sz.K.			41	<u>50</u>
187.	B.E.			49	46
188.	B.N.			48	<u>50</u>
189.	B.V.			40	24
190.	G.B.	46	38		
191.	K.E.			43	42
192.	L.K.	43	45		
193.	L.Sz.			40	42
194.	M.M.	37	42		
195.	P.D.	33	24		
196.	P.O.			43	<u>50</u>
197.	Sz.J.			43	37
198.	F.K.			37	42
199.	B.D.	32	42		
<i>Átlag pontok</i>		<u>28,6</u>	<u>25,1</u>	<u>39,5</u>	<u>38,3</u>

*legalább egyik szülő

Egyértelműen látszik, hogy az iskolán kívüli társadalmi tényezők egyik legerősebb szegmense, a szülők iskolai végzettsége, hatással van a gyerekek iskolai teljesítményére. Az iskolázatlanabb szülők gyerekei legkevesebb 4 pontot és legtöbb 49 pontot értek el a szövegértési feladatnál, míg a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyerekei között a legkisebb pontszám 20 pont volt, a legnagyobb pedig 50 pont. Még szembetűnőbb a különbség, ha az átlagpontokat nézzük, ami 28,6 az iskolázatlanabb, míg 39,5 az iskolázottabb szülők gyerekei esetében. A számolási készséget felmérő matematikai feladatok megoldásával elért pontszámok áttekintésénél azt látjuk, hogy 4 pont a legalacsonyabb és 46 pont a legmagasabb pontszám azon gyerekeknél, kik szülei (legalább az egyik szülő) rendelkeznek legalább tizenegy osztályos végzettséggel. Az ennél magasabb végzettséget maguknak tudható (legalább az egyik szülő) szülők gyerekei körében a legalacsonyabb 20 pont, a legmagasabb 50 pont. Itt is láthatóbbá válik a különbség az átlagpontszámokat megnézve, ami az iskolázatlanabb szülők gyerekei esetében 25,1 és az iskolázottabb szülők gyerekeinél 38,3 pont. Megfigyelhető még az is, hogy mindkét csoportnál a szövegértési feladat jobb eredményeket hozott a számolási készséget felmérő feladatlap kitöltése során szerzettekénél. Az adatokat áttekintve láthatóvá vált az is, hogy azok a gyerekek, akik szüleinek iskolai végzettsége magasabb, mint 11 osztály, az, hogy otthon tanulnak a gyerekekkel, magasabb pontokat érnek el a feladatlapok kitöltése során. Az elért pontszámokat összehasonlítva és elemezve, az így kapott eredmények alapján az első hipotézisem beigazolódott.

A tudás ellenőrzése során a kapott eredmények elemzése több szempont szerint is végezhető. Az előbbieken a vizsgálatban szereplő gyerekek nemzetiségi, etnikai hovatartozását is láthattuk. A csoportok által elért eredményeket is elemeztük. A második megfogalmazott hipotézisnél arra kerestünk választ, hogy a roma gyerekek által elért eredmények alacsonyabbak-e, mint a nem roma gyerekek által elért eredmények. Ennek érdekében a szövegértésnél és számolási készség felmérésekor elért eredményeket a roma gyerekek és nem roma gyerekek által elért pontszámok közötti összefüggés könnyebb átláthatósága végett a következő táblázatban egyesítettük.

3. táblázat: *A roma gyerekek és nem roma gyerekek által elért pontszámok*

S/sz	Tanulók	roma gyerekek		nem roma gyerekek	
		szövegértés (pont)	matematika (pont)	szövegértés (pont)	matematika (pont)
1.	B.E.			38	45
2.	B.V.	18	20		
3.	V.R.	12	8		

4.	G.S.			21	37
5.	I.V.			49	41
6.	K.F.			45	41
7.	K.K.			49	41
8.	M.S.	16	12		
9.	M.V.			35	21
10.	T.K.			26	<u>20</u>
11.	F.S.	13	8		
12.	S. Á.			43	46
13.	J.I.			43	44
14.	K.J.	12	16		
15.	W.F.Á.			44	38
16.	V.A.	12	16		
17.	I.Á.			33	21
18.	I.A.			45	33
19.	K.D.	16	12		
20.	K.V.			44	40
21.	K.Z.			40	40
22.	M.J.			42	26
23.	S.D.	16	12		
24.	Sz.Sz.	20	12		
25.	T.L.			<u>50</u>	<u>50</u>
26.	F.I.	34	13		
27.	B.M.			44	46
28.	B.A.			49	50
29.	B.L.			43	42
30.	B.E.	12	12		
31.	V.N.			39	41
32.	H.R.			36	<u>20</u>
33.	D.E.			45	42
34.	D.F.			45	46
35.	K.O.			48	<u>50</u>
36.	K.F.			24	<u>20</u>
37.	K.P.	8	8		
38.	K.Cs.	12	16		
39.	K.J.	12	8		
40.	Ko.K.			40	30
41.	Ku.K.			41	46
42.	L.R.			40	<u>50</u>
43.	M.M.			30	42
44.	P.D.P.	33	30		
45.	P.Cs.	16	12		
46.	Sz.K.			44	33
47.	B.Gy.	12	22		
48.	B.K.	8	20		
49.	V.Á.			42	32
50.	G.J.			40	24
51.	D.Gy.			44	37

52.	I.G.			48	21
53.	K.M.			37	32
54.	K.Cs.	14	<u>4</u>		
55.	K.L.			40	33
56.	L.A.			34	33
57.	M.Á.			40	36
58.	N.M.			40	25
59.	P.Sz.			44	33
60.	SZ.A.			48	29
61.	Sz.D.			13	16
62.	Cs.Á.			44	20
63.	Cs. SZ.			44	29
64.	S.J.			36	33
65.	B.K.	20	12		
66.	B.D.			44	45
67.	V.P.	14	29		
68.	H.G.	12	12		
69.	Ka.A.	13	<u>4</u>		
70.	Ko.A.			46	34
71.	K.M.			40	45
72.	K.M.			45	39
73.	M.J.			45	33
74.	M.A.			43	<u>50</u>
75.	Ny.A.	13	8		
76.	Ny.B.			45	33
77.	N.Sz.	14	12		
78.	M.D.	12	8		
79.	P.I.			45	<u>50</u>
80.	P.V.	8	13		
81.	P.D.			35	29
82.	T.Á.			40	29
83.	F.D.	9	16		
84.	B.Sz.			44	46
85.	V.J.	<u>39</u>	<u>37</u>		
86.	D.Á.			42	46
87.	D.D.	14	25		
88.	D.M.			30	46
89.	I.V.			<u>50</u>	46
90.	M.R.			37	46
91.	N.D.			46	42
92.	P.L.			<u>50</u>	46
93.	P.J.	<u>4</u>	<u>4</u>		
94.	P.S.			21	<u>20</u>
95.	T.Sz.			42	<u>50</u>
96.	T.K.			30	46
97.	F.Sz.	14	16		
98.	S.A.	18	9		
99.	S.Á.	20	13		

100.	S.F.			41	50
101.	L.N.	4	8		
102.	F.Sz.	12	8		
103.	F.R.	16	16		
104.	F.P.			44	29
105.	G.J.	18	13		
106.	I.L.			48	42
107.	K.J.A.			32	29
108.	L.H.			30	30
109.	L.L.			30	29
110.	L.J.	8	12		
111.	M.E.	18	25		
112.	M.K.	16	12		
113.	M.M.	37	30		
114.	M.T.	12	8		
115.	P.B.			49	33
116.	S.B.			50	46
117.	T.B.			38	26
118.	B.M.	12	12		
119.	V.E.	21	21		
120.	D.É.	8	16		
121.	D.B.			40	33
122.	Gy.Á.			50	38
123.	L.K.			37	25
124.	Ny.A.	8	12		
125.	N.Z.	16	16		
126.	P.E.			42	38
127.	Sz.Sz.			23	20
128.	Sz.K.	13	8		
129.	T.V.			22	25
130.	F.R.	23	17		
131.	Cs.E.			33	25
132.	M.V.	15	8		
133.	A.F.			42	45
134.	B.V.			45	36
135.	H.G.			37	36
136.	G.D.			41	32
137.	D.A.			43	45
138.	D.V.			42	36
139.	Z.A.			37	46
140.	K.A.			45	50
141.	K.O.			43	41
142.	L.M.			45	41
143.	L.N.	30	46		
144.	L.J.			46	48
145.	M.A.F.	37	24		
146.	M.Sz.			40	50
147.	R.K.			31	50

148.	R.K.			33	46
149.	Sz.K.			44	40
150.	T.A.			45	50
151.	Cs.E.			42	36
152.	S.M.			44	50
153.	H.G.			46	50
154.	D.S.			44	28
155.	D.J.			26	21
156.	Z.L.			23	20
157.	K.K.			28	20
158.	K.M.			20	21
159.	M.Sz.			27	37
160.	M.M.			32	37
161.	R.M.			36	45
162.	Sz.D.			45	24
163.	T.P.			20	24
164.	T.V.			45	46
165.	T.A.			43	38
166.	F.M.			27	20
167.	Cs.M.			40	50
168.	S.Á.			24	29
169.	S.Á.			28	37
170.	Á.M.			37	24
171.	B.D.			46	24
172.	B.D.			36	22
173.	H.E.			45	50
174.	H.N.			39	20
175.	G.V.			46	42
176.	E.Zs.			49	50
177.	Zs.J.			37	21
178.	J.S.			49	34
179.	I.K.			49	24
180.	K.G.			43	28
181.	L.E.			20	20
182.	O.D.			47	38
183.	P.R.			30	21
184.	R. V.			39	21
185.	R.L.			50	36
186.	Sz.K.			41	50
187.	B.E.			48	46
188.	B.N.			48	50
189.	B.V.			40	24
190.	G.B.			46	38
191.	K.E.			43	42
192.	L.K.			43	45
193.	L.Sz.			40	42
194.	M.M.			37	42
195.	P.D.	33	24		

196.	P.O.			43	50
197.	Sz.J.			43	37
198.	F.K.			37	42
199.	B.D.	32	42		
Átlag pontok		17,2	16,9	39,4	36,3

A táblázati adatokat áttekintve láthatjuk, hogy a roma tanulók által szövegértésnél elért eredmények alacsonyabbak, mint a nem roma tanulók eredményei. A roma tanulók által szövegértésnél elért legalacsonyabb 4, míg a legmagasabb 39 pont. A nem roma gyerekek szövegértési pontszámainál a legkisebb 20, a legmagasabb a maximálisan elérhető 50 pont. Itt is kiszámoltuk az átlagpontszámokat. A roma tanulók szövegértési átlagpontszáma 17,2 lett, a nem roma tanulóké 39,4 az átlagpontszám. Itt az olvasás gyakorlásának a hiányosságaira következtethetünk, mert minél többet gyakorolnak, annál magasabb az olvasási, szövegértési készség. A matematikai részhez tartozó pontszámokból látható, hogy a roma gyerekek körében a legkisebb 4, a legnagyobb 37 pont. A nem roma gyerekek legalacsonyabb matematikai pontszáma 20, legmagasabb a maximális 50 pont. A matematikai pontoknál a roma gyerekek 16,9 az átlagpontszám, a nem roma tanulóké pedig 36,3 lett. A tanulmányi teljesítménynél mért eredmény a nem roma gyerekeknél magasabb. A szülői faktor, mint támogató tényező, jelenléte látható, hisz ezen gyerekekkel otthon leülnek tanulni a szülők, a család biztos háttérrel nyújt a tanulónak. Míg a roma tanulók esetében a szülők maguk nyilatkoztak arról, hogy nem szoktak segíteni a gyerekeiknek a tanulásban. Az adatok összehasonlítása során láthatjuk, hogy van különbség a roma és a nem roma gyerekek által elért tanulmányi eredmények között. Az előbbieket alacsonyabb pontszámokat értek el, mint utóbbiak. A második megfogalmazott hipotézis, melynek értelmében a roma gyerekek által elért eredmények alacsonyabbak, mint a nem roma gyerekek által elért eredmények, beigazolódott.

Jelen vizsgálatban szereplő gyerekek létszámát tekintve sokkal nagyobb, mint az előző évben végzett kutatás során, mégsem mondhatnánk nagyon nagyoknak. Mégis ennél a közösségnél is jelen van és megfigyelhető mindaz, ami a nagy közösségeket, a társadalom egészét jellemzi. A társadalmi egyenlőtlenségek, a szülők iskolai végzettsége, a roma etnikummal járó hátrányos helyzet, a lakhatási körülmények mind-mind befolyással vannak a tanulói teljesítményekre.

Összefoglalás

A napjaink változó, rohanó világában az ember folyton tanul. A tanulás központi szerepet tölt be az ember életében. A társadalomban, szinte mindig keletkeznek egyenlőtlenségek. Az esélyegyenlőség hiánya nagyon gyakran a társadalom egészére, de különös tekintettel az oktatás területére tesz súlyos pecsétet. A tanulók tanulmányi teljesítményét több tényező is befolyásolja. A képzettség hiánya nem csak személyes problémák okozója, hanem társadalmi feszültségeket kiváltó tényező is. Az oktatásban is egyre határozottabb törekvések mutatkoznak az egyenlőtlenségek megszüntetésére.

A szakirodalomban olvasottak és a munkám során szerzett tapasztalataim alapján látom, hogy a gyerekek iskolai előmenetele nagyban függ a család társadalomban elfoglalt helyzetétől, helyétől. Nem egyenlő esélyekkel indulnak a gyerekek az iskolai életbe, tanulmányi teljesítményük is különbözik. A kutatásom egyik módszere egy rövid kérdőíves adatfelvétel volt, amit a szülőkkel vettem fel. Továbbá két főbb kompetencia területre, a szövegértésre és matematikára fókuszáló komplex feladatlapokat állítottunk össze és töltöttünk ki a tanulókkal. A kutatás helyszíne a Nagyszőlősi 3.Számú Perényi Zsigmond Középiskola, a Nagypaládi Móricz Zsigmond Középszintű Oktatási Intézmény, a Tiszabökényi Gimnázium és a Fertősalmási Gimnázium volt. A vizsgálatban szereplő minta az iskola alsó tagozatos harmadik és negyedik évfolyamos tanulói csoportja volt (N=199), valamint a tanulók szülei (N=382).

Két társadalmi tényező eredményességre gyakorolt hatását vizsgáltuk, a szülők iskolai végzettsége és az etnikai hovatartozás, az eredmények tükrében mindkét tényező jelentős hatást gyakorolt a vizsgálatban résztvevő tanulók iskolai eredményességére. Az empirikus kutatás tervezésekor megfogalmazott kiinduló hipotézisek eredménye a következő mértékben alakult.

Az első hipotézis, melynek értelmében, azok a gyerekek, akik szüleinek iskolai végzettsége magasabb, mint 11 osztály, magasabb pontokat érnek el a feladatlapok kitöltése során, a kapott eredmények elemzése alapján beigazolódott. Beigazolódott a második hipotézis is, ahol azt vizsgáltuk, hogy a roma gyerekek által elért eredmények alacsonyabbak, mint a nem roma gyerekek által elért eredmények. Bár a vizsgálatban szereplő gyerekek létszáma nem túl nagy, de mégis megfigyelhető mindaz, ami a nagy közösségeket, a társadalom egészét jellemzi. A társadalmi egyenlőtlenségek, a szülők iskolai végzettsége, a családi háttér, a roma etnikummal járó hátrányos helyzet, a lakhatási körülmények befolyással vannak a tanulói teljesítményekre.

Резюме

У сучасному мінливому, бурхливому світі людина постійно вчиться. Навчання є головним у житті людини. У суспільстві майже завжди виникають нерівності. Відсутність рівних можливостей дуже часто накладає серйозний удар на суспільство в цілому, але особливо в галузі освіти. На успішність студентів впливає кілька факторів. Відсутність освіти є не лише причиною особистих проблем, а й чинником соціальної напруженості. Також зростає прихильність до подолання нерівності в освіті.

Виходячи з прочитаного в літературі та досвіду, накопиченого за час роботи, я бачу, що успіхи дітей у школі значною мірою залежать від положення та місця сім'ї в суспільстві. Діти мають неоднакові можливості вступити у шкільне життя, і їх успішність також відрізняється. Одним із методів мого дослідження було коротке опитування, яке я провела з батьками. Крім того, зі студентами були складені та заповнені складні робочі тести, що зосереджувались на двох основних областях компетенції: на розуміння тексту та математиці. Місцем проведення досліджень була Виноградівська ЗОШ I-III ступенів ім. Перені Зидмунда, Великопаладзьська ЗОШ I-III ступенів ім. Моріц Зидмунда та Гімназії с. Тисабокень та Фертевшолмаш. Вибірка, включена в дослідження, була для групи учнів початкових класів, для третіх та четвертих класів школи ($N = 199$) та для батьків учнів ($N = 382$).

Ми розглянули вплив двох соціальних факторів на досягнення, освіту батьків та етнічну приналежність, і з огляду на результати, обидва фактори мали значний вплив на шкільну успішність учнів у дослідженні. Результати початкових гіпотез, сформульованих при розробці емпіричного дослідження, розроблені в такій мірі.

Перша гіпотеза, згідно з якою діти, чия освіта батьків перевищує 11 класів, отримує вищі бали при заповненні аркушів, була підтверджена на основі аналізу отриманих результатів. Також була підтверджена друга гіпотеза, де ми дослідили, що результати, досягнуті ромськими дітьми, нижчі за результати, досягнуті дітьми не ромів. Хоча кількість дітей у дослідженні не дуже велика, можна спостерігати все, що характеризує великі громади та суспільство в цілому. Соціальна нерівність, освіта батьків, сімейне походження, етнічна приналежність ромів та умови проживання впливають на успішність учнів.

Hivatkozott irodalom

- Andor Mihály – Liskó Ilona (1999): *Iskolaválasztás és mobilitás*. In.: Horváth Ágota (szerk.). Iskolakultúra, Budapest.
- Braun László – Csernicskó István – Molnár József (2010): *Magyar anyanyelvű cigányok/romák Kárpátalján*. PoliPrint Kft, Ungvár.
- Botlik József – Dupka György (1993): *Magyarlakta települések ezredéve Kárpátalján*, Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 170-172. old
- Cs. Czachesz Erzsébet – Radó Péter (2003): *Oktatási egyenlőtlenségek és speciális igények*. In.: Halász Gábor – Lannert Judit (szerk.): *Jelentés a magyar közoktatásról*. OKI. Budapest. 349-376.
- Csapó Benő – Fejes József Balázs – Kinyó László – Tóth Edit (2014): *Az iskolai teljesítmények alakulása Magyarországon nemzetközi összehasonlításban*. In: Társadalmi Riport. TÁRKI, Budapest, Magyarország, 10-136.
- Csapó Benő (1988): *A tanulói teljesítmények értékelésének méréses módszerei*. Módszertani füzetek pedagógiai vezetőknek, 1 (3). Művelődési Minisztérium Vezetőképző és Továbbképző Intézet, Megyei Pedagógiai Intézet, Budapest, Veszprém.
- Csapó Benő (2002): *Az iskolai tudás*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Csapó Benő (2005): *Az előzetesen megszerzett tudás mérése és elismerése. Kutatási zárótanulmány*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet. Budapest.
- Ferge Zsuzsanna (1999): *A társadalmi struktúra és az iskolarendszer közötti néhány összefüggés*. In. Meleg Csilla (szerk.): *Iskola és társadalom II*. 1999. JPTE Tanárképző Intézet Pedagógia Tanszéke, Pécs, 10-31.
- Forray R. Katalin – Pálmainé Orsós Anna (2010): *Hátrányos helyzetű vagy kulturális kisebbség – cigány programok*. Educatio 19. szám. 75-87.
- Forray R. Katalin (2011): *Társadalmi egyenlőség és a jövő feladatai*. Educatio 1. szám. 62-73.
- Györgyi Zoltán (2015): *Felzárkóztatás, hatásvizsgálatok*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.
- Kulcsár Tibor (1982): *Az iskolai teljesítmény pszichológiai tényezői*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Lapins Árpád (2002): *Tanuláspedagógia*. Comenius BT. Kiadó, Pécs.
- Liskó Ilona (2002): *A hátrányos helyzetű tanulók oktatásának minősége*. Új Pedagógiai Szemle, 2002/2. sz. 56-69.

- Mogyorósi Zsolt (2010): *Hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességét célzó pedagógiai gyakorlatok és pedagógusi gondolkodás vizsgálata*. Doktori (PhD) disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Budapest.
- Molnár József – Molnár D. István (2005): *Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében*. In: a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Tankönyv- és Taneszköztanácsa, Beregszász.
- Nahalka István (2002): *Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Navrocka Jevhenyija (Навроцька Євгенія) (2007): *Історія та культура ромів*. Методичний посібник для вчителів. Ужгород: „Видавництво Олександра Гаркуші”.
- Neményi Mária (2013): *Oktatási esélyegyenlőtlenségek Európában és Magyarországon*. Esély 2. szám. 3-8.
- Neményi Mária (2007): *...igen, vannak cigányok* (Identitás-változatok tizenéves roma gyerekek szülei körében) Esély, 2007/4. 37-52.
- Orosz Ildikó (2010): *A magyar anyanyelvű/anyanyelvi oktatás és képzés helyzet Kárpátalján* (1991-2010). In: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Intézetének tanulmánygyűjteménye. Ungvár 87-137.
- Palincsár Ildikó – Szalai Balázs – Szepesi Ildikó – Ostorics László – Vadász Csaba (2020): *TIMSS 2019. Összefoglaló jelentés a 4. és 8. évfolyamos tanulók képességeiről matematikából és természettudományból*. Budapest: Oktatási Hivatal.
- Radó Péter (2000): *Esélyegyenlőség és oktatáspolitikai koncepciók keretében*. Új Pedagógiai Szemle, 1. sz., 33-48.
- Radó Péter (2007): *Oktatási egyenlőtlenségek Magyarországon*. Esély 2007/4. 24–36.
- Rajnai Judit (2012.): *Lehet másképp?! – avagy pedagógiai alternatívák a hátrányos helyzetű roma fiatalok nevelésében*, Új pedagógiai szemle, 62. évf. 11-12. sz. 54-75.
- Varga Aranka (2014): *Hátrányos helyzet az iskolarendszerben* In: Cserti Csapó Tibor (szerk.): *Legyen az esély egyenlő – Esélyteremtés a Sásdi kistérségben*. PTE-Sárdi Többcélú Kistérségi Társulás. Pécs, 155-171.

Internetes hivatkozások (megtekintés dátuma: 2021. október)

PISA — дослідження заради якості освіти. <http://pisa.testportal.gov.ua/>

Міністерство освіти і науки України, *Наказ №924 Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі.*

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/924.pdf>

Міністерство освіти і науки України, *Наказ №1154 Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу у Новій українській школі.*

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrschool/08/29/2-klas-nush.pdf>

Міністерство освіти і науки України, *Навчальні програми для 1–4 класів.*

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

Міністерство освіти і науки України, *Як по-новому оцінюватимуть учнів перших класів*

<https://nus.org.ua/articles/yak-po-novomu-otsinyuvatymut-uchniv-pershyh-klasiv/>

Міністерство освіти і науки України, *Опис ключових змін до навчальних програм (1–4 класи).*

<https://mon.gov.ua/ua/news/u-mon-pidgotuvالي-novu-model-ocinyuvannya-dlya-pershih-klasiv>

Міністерство освіти і науки України, *Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.*

<http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf>

Міністерство освіти і науки України, <https://mon.gov.ua/ua>

На Урок. *Бібліотека і тексти.* <https://naurok.com.ua/>

Oktatási Hivatal. *Tankönyvek és segédletek, online katalógusa | 2019 – 2020. Mérési minták, megoldások.* <https://www.tankonyvkatalogus.hu/site/josagok>

Oktatási Hivatal. TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study). *TIMSS példafeladatok.*

https://www.oktatas.hu/koznevels/meresek/timss/peldafeladatok_timss

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra A szülők iskolai végzettsége (fő)	28
2. ábra A szülők összesített iskolai végzettsége (fő)	28
3. ábra A tanulók nemzetiségi eloszlása (fő).....	29
4. ábra A tanulók etnikai eloszlása (fő).....	30
1. táblázat: A vizsgálatban résztvevő tanulók (N=199)	24
2. táblázat: A szülők iskolai végzettsége és az elért pontszámok közötti összefüggés	30
3. táblázat: A roma gyerekek és nem roma gyerekek által elért pontszámok	35

Melléletek

1.sz. melléklet

A szülők által kitöltött kérdőív

Tisztelt szülő!

Király Éva, IV. évfolyamos tanító szakos hallgató vagyok a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. Szakdolgozatom megírásához kérném a segítségét ennek a rövid kérdőívnek a kitöltésével. Egyúttal azt is kérném, hogy engedélyezze gyermekének a feladatlapok kitöltését ugyanebből a célból. Évfolyammunkám témája: *Tanulói teljesítményekben kimutatható társadalmi tényezők a Nagyszőlősi járás magyar tannyelvű iskolaiban.*

Az adatokat csakis a munkám megírásához használom és abban nem fognak a gyerekek nevei megjelenni.

Segítségét előre is köszönöm!

1. A gyermekének(gyerekeinek) a neve, melyik alsó osztály tanulója:

---

2. Hány gyerek van a családban?

_____ fő, ezek közül iskolás _____ fő.

3. Szokott-e segíteni gyermekének (gyermekeinek) a tanulásban?

a) Igen

b) Nem

4. Szülők iskolai végzettsége:

Anya

- a) Általános iskola (9. osztály)
- b) Középiskola (10-11. osztály)
- c) Technikum, líceum, szakiskola
- d) Főiskola/ egyetem
- e) Doktori képzés

Apa

- a) Általános iskola (9. osztály)
- b) Középiskola (10-11. osztály)
- c) Technikum, líceum, szakiskola
- d) Főiskola/ egyetem
- e) Doktori képzés

5. Van-e jelenleg állandó munkahelye?

Anya

- a) Igen
- b) Nem
- c) Vállalkozó/ Mezőgazdász

Apa

- a) Igen
- b) Nem
- c) Vállalkozó/ Mezőgazdász

6. Hová sorolja gyermekét a következő nemzeti etnikai csoportok közül? (Ha úgy érzi helyesnek, kettőt is jelölhet!)

a) Magyar

d) Orosz

b) Ukrán

e) Egyéb

c) Roma/ cigány

Köszönjük, hogy válaszolt a kérdéseinkre!

4. osztály

1. rész: SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a következő oldalon lévő kérdésekre!

Név: _____

A szúnyog meg a ló

Legelészett a ló; a szúnyog, a közeli mocsár lakója pedig egy bokor ágán üldögélt. A ló legelés közben odaért a bokor mellé. A szúnyog körülszemplélte a lovat, elnézte sörényét, széles hátát, erős patáit, és bámulva zümmögte:

- Ó, milyen nagy vagy te, testvércém! Talán még nálam is nagyobb vagy!
- Bizony, valamivel nagyobb vagyok - felelte a ló.
- Biztosan erős is vagy - folytatta a szúnyog.
- Hát nem panaszkodom, elbírom az ekét, márpedig az nem könnyű.
- Talán még a legyektől sem félsz!
- Minek félnék! Csapok egyet a farkammal, és elrepülnek.
- Talán még a bögyölyök sem tudnak elbánni veled!
- A bögyölyökkel már több bajom van: igen erőszakosak.

A szúnyog ekkor rákezdte a kérkedést:

- Ugyan, komám, mit tudnak a bögyölyök! Úgy látszik, te még nem ismered a mi nemzetségünket! Ha nagy is vagy, meg erős is, mi szúnyogok egy szempillantás alatt elbánunk veled!

A ló rásandított a szúnyogra, csapott egyet a farkával, aztán így szólt:

- Ne kérkedj, te szúnyog! Nem tudtok ti engem legyőzni, ha még olyan sokan támadtok is rám!

- Legyőzünk! - erősködött a szúnyog.
- Nem győztök le - mondta a ló. Sokáig vitatkoztak. A ló végül azt mondta:
- Vitával semmire se megyünk. Mérjük össze az erőnket! Gyűjtsd össze a seregedet!
- Jól van, mérkőzzünk meg - állt rá a szúnyog, felszállt a magasba, és riadót fújt a szúnyogoknak:

- Hej, derék vitézek! Rajta, az ellenségre!

A szúnyogok előrajzoltak a nyíresből, fenyvesből, rétekről és mocsarokról. Nagy döngéssel-zöngéssel ellepték a lovat, és belemélyesztették hegyes szívókájukat.

A ló levetette magát a földre, és hemperegni kezdett a fűben.

Addig hempergett ide-oda, míg az egész szúnyoghadsereget agyon nem nyomta.

Egyetlenegy szúnyog maradt csak életben.

Ez nagy üggyel-bajjal kisimítgatta gyűrött szárnyát, aztán elrepült a kötekedő szúnyoghoz, s jelentette:

- Az ellenséget leterítettük. Ha maradt volna négy katonánk, aki lefogja a ló négy lábát, örökre végeztem volna vele. Lenyúztam volna a bőrét.

- Derék dolog, vitéz dolog! - dicsérte meg a szúnyogkatonát a kötekedő szúnyog, azzal repült az erdőbe, és eldicsekedett minden bogárnak: — Ilyenek vagyunk mi, szúnyogok, még a lovat is ledöntöttük a lábáról! Nincs a világon erősebb teremtmény a szúnyognál!

Észt népmese

Kérdések „A szúnyog meg a ló” c. népmeséhez

1. Félt a ló a legyektől?

- a. Igen, mert gyakran szokták csípni
- b. Nem, mert a ló gyorsabban fut, mint ahogy a legyek repülni tudnak
- c. Nem, mert könnyedén elzavarja őket a farkával

4	
---	--

2. Mit állított a szúnyog?

- a. Hogy a szúnyogok sokan vannak
- b. Gyorsabban repülnek, mint a legyek
- c. Hogy a szúnyogok egy szempillantás alatt elbánnak a lóval

4	
---	--

3. Mit javasolt a ló a vita eldöntésére?

- a. Mérjék össze az erejüket
- b. Fussanak versenyt
- c. Hívják bírónak a bögölyöket

4	
---	--

4. Honnan rajzottak elő a szúnyogok?

- a. A mocsárból
- b. A mezőkről
- c. A nyíresből, fenyvesből, rétekről és mocsarokról

4	
---	--

5. Hogyan bízta támadásra csapatát a kötekedő szúnyog?

- a. Előre!
- b. Rajta, az ellenségre!
- c. Győzzétek le!

4	
---	--

6. Mi lett a sorsa a szúnyoghadseregnek?

- a. Elmenekültek
- b. Legyőzték a lovat
- c. A ló agyonnyomta őket

4	
---	--

7. Hány szúnyog élte túl a csatát?

- a. Egyetlenegy
- b. Négy
- c. Mindegyik

4	
---	--

8. Hogy magyarázta el a túlélő harcos a kötekedő szúnyognak a csata kimenetelét?

- a. Ha maradt volna négy katonánk, aki lefogja a ló négy lábát, örökre végeztem volna vele.
- b. Úgy látszik, te még nem ismered a mi nemzetségünket
- c. Nem mondott semmit, mély hallgatásba merült.

4	
---	--

9. Hogy ismerték be a szúnyogok a vereségüket?

- a. Belátták, hogy gyengébbek, mint a ló és bocsánatot kértek tőle
- b. Sehogy sem ismerték be, szerintük ők győztek
- c. Szerintük döntetlen lett az eredmény

4	
---	--

10. Jellemezd a kötekedő szúnyogot!

4	
---	--

11. Kösd össze az összetartozókat!

szúnyog	bögöly
nagy légy	vérszívó
Cselekedjünk!	leterítette
agyonnyomta	Mérjük össze az erőnket!

4	
---	--

12. Véleményed szerint tanultak a vereségből a szúnyogok? Mi a mese mondanivalója?

6	
---	--

Elért pontszám:

Összesen elérhető pontszám:

50 pont

Megoldókulcs:

- 1. c (4 pont)
- 2. c (4 pont)
- 3. a (4 pont)
- 4. c (4 pont)
- 5. b (4 pont)
- 6. c (4 pont)
- 7. a (4 pont)
- 8. a (4 pont)

- 9. b (4 pont)
- 10. megfelelő magyarázat (4 pont)
- 11. szúnyog — vérszívó
 nagy légy — bögöly
 Cselekedjünk! — Mérjük össze a tudásunk!
- agyonnyomta — leterítette (4 pont)
- 12. véleményalkotás (6 pont)

4. osztály

II. rész: MATEMATIKA

**Olvasd el a feladatokat,
a megadott válaszlehetőségek közül karikázd be a helyes választ!**

1. Mennyi lesz 468 és 200 szorzata?

- a) 93 600
- b) 93 640
- c) 936
- d) 936 000

4	
---	--

2. Melyik szám adja az $x \cdot 8 = 24$ egyenlet megoldását?

- a) 30
- b) 3
- c) 2

4	
---	--

3. Add meg a maradékos osztás eredményét! $62:28 =$

- a) 2 (maradék 8)
- b) 1 (maradék 34)
- c) 2 (maradék 16)
- d) 2 (maradék 6)

4	
---	--

4. Az adott mennyiségek közül melyik a legnagyobb?

- a) 50 kg
- b) 5 q
- c) 5 t

4	
---	--

5. Számítsd ki: $707:7 + 40 =$

- a) 144
- b) 141
- c) 414
- d) 741

4	
---	--

6. A szünet 9 ó 15 p-kor kezdődött és 10 percig tartott. Hány órákor fejeződött be?

- a) 9 ó 35p
- b) 9 ó 20p
- c) 9 ó 25p
- d) 9 ó 35p

4	
---	--

7. $10 \text{ q} - 10 \text{ kg} =$

- a) 909 kg
- b) 99 kg
- c) 99 q
- d) 990 kg

4	
---	--

8. A négyzet alakú részleg oldala 10 m. Mennyivel lesz egyenlő a négyzet kerülete?

- a) 400 m   b) 40 m   c) 4000 m   d) 4 m

4	
---	--

9. A szakasz $\frac{1}{7}$ -e 14 cm. Milyen hosszúságú a szakasz?

- a) 2 cm   b) 98 cm   c) 7cm   d) 2 m

5	
---	--

10. Tánárknak volt 40 hrivnyája. A pénze $\frac{1}{5}$ részéért könyvet vásárolt. Mennyibe került a könyv?

- a) 10 hrn   b) 4 hrn   c) 8 hrn   d) 80 hrn

4	
---	--

11. A turista 4 óra alatt 20 kilométert tett meg. Mennyi időre van szüksége 60 kilométer megtételére?

- a) 5 ó   b) 30 ó   c) 12 óra   d) 10 óra

5	
---	--

12. Hány napra elég 1 kg cukor, ha mindennap 50 grammot használunk el?

- a) 2 napra   b) 20 napra   c) 5 napra   d) 50 napra

5	
---	--

Elért pontszám:

Összesen elérhető pontszám:

50 pont

Megoldókulcs:

1. a (4 pont)
2. b (4 pont)
3. a (4 pont)
4. c (4 pont)
5. b (4 pont)
6. c (4 pont)

7. d (4 pont)
8. b (4 pont)
9. b (4 pont)
10. c (4 pont)
11. c (5 pont)
12. b (5 pont)

3. osztály

1. rész: SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el az alábbi szöveget és válaszolj a következő oldalon lévő kérdésekre!

Név: _____

Juli beteg lett

- Gyűjtöttem egy csomó őszi levelet - meséli Misi. - Beletettem a tavalyi olvasókönyvembe. Két hét alatt szépen megszáradtak. Akkor vettem egy üres füzetet, és elkezdtem beragasztani.

Odajött az asztalhoz Juli. -Jaj, de szépek! Ezt add nekem! - És megfogott egy piros levelet, azt, amelyik nekem is a legjobban tetszett.

- Ne fogdosd! - mondtam. - Eltörök!

El akartam venni tőle, és akkor csakugyan eltörte.

Irtó mérges lettem. Úgy meghúztam a haját, hogy visítani kezdett. Aztán meg bögni. Lefeküdt a heverőre, eltakarta az arcát, úgy sírt jó hangosan.

Tudtam, hogy apuék nemsokára hazajönnek. Ha még akkor is így bög, én kapok ki. Ragasztottam tovább a leveleket, hátha abbahagyja. De nem hagyta abba. Volt egy rágógumim. Odavittem neki. - Akarod?

Nem akarta. Semmit se akart, csak üvölni.

Megjött apu. Kiszaladtam eléje az előszobába. Persze mindjárt azt kérdezte:

- Julinak mi baja?

- Azt hiszem, beteg - vágtam rá.

Bement, és a homlokára tette a tenyerét. Juli elhallgatott.

- Fáj valamid? - kérdezte tőle.

- A fejem.

No, gondoltam, ezt csak azért mondja, mert meghúztam a haját. Mindjárt árulkodik. De nem árulkodott. Azalatt se szólt egy szót se, amíg apu a lázát mérte.

- Húha! Harmincnyolc-hat! Te komoly beteg vagy.

Gyorsan levetkőztette, ágyba dugta. Aztán kiment a konyhába, hogy teát főzzön neki.

Mikor kettesben maradtunk, odavittem Julinak az egész füzetet. - Tudod, mit? Ha akarod, a tied lehet.

- Igazán?

- Igazán! Ne félj, magamnak is csinállok egyet, van elég levelem. Van üres füzetem is.

- Akkor abba hadd ragasszak én. Ez meg legyen a tied.

- Jó, nem bánom.

Nem is bántam, mert ebbe a füzetbe ragasztottam a szebb leveleket.

Varga Domokos

Kérdések „Juli beteg lett” c. olvasmányhoz

1. Írd le a történetben szereplő gyerekek nevét!

_____

2. Mit gyűjtött Misi?

- a. Őszi képeket
- b. Őszi leveleket
- c. Őszi terméseket

4	
---	--

3. Hová ragasztotta a faleveleket?

- a. Alumba
- b. Noteszbe
- c. Füzetbe

4	
---	--

4. Misi szerette volna a lepréselt leveleket ....

- a. Elajándékozni
- b. Kidobni
- c. Megóvni a testvérétől

4	
---	--

5. Milyen színű levelet tört el Juli?

- a. Piros
- b. Sárga
- c. Barna

4	
---	--

6. Mérgében Misi meghúzta Juli ...

- a. Kabátját
- b. Sálját
- c. Haját

4	
---	--

7. Mivel próbálta Misi kiengesztelni síró testvérét?

- a. A levelekkel
- b. Rágógumival
- c. Bocsánatot kért Julitól

4	
---	--

8. Elárulta Juli az apukájának, hogy Misi meghúzta a haját?

- a. Igen
- b. Nem
- c. Nem tudom

4	
---	--

9. Számold meg a mondatokat az események időrendjének megfelelően!

- ___ Megjött apu.
- ___ Misi Julinak akarta adni a rágógumiját.
- ___ Elkezdte az üres füzetbe ragasztani a faleveleket.
- ___ Misi őszi leveleket gyűjtött.
- ___ Juli eltörte a legszebb piros levelet.

5	
---	--

10. Miért akarta Misi Julinak adni a füzetet?

- a. Mert megbánta tettét, megsajnálta a beteg Julit
- b. Mert szebbet akart csinálni magának
- c. Mert félt az apukájától

4	
---	--

11. Melyik közmondás illik a történethez?

- a. Hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.
- b. Aki másnak vermet ás, maga esik bele.
- c. Jobb adni, mint kapni.

4	
---	--

12. Véleményed szerint a két gyerek jó testvér volt? Miért?

5	
---	--

Elért pontszám:

Összesen elérhető pontszám:

50 pont

Megoldókulcs:

- 1. Misi, Juli (4 pont)
- 2. b (4 pont)
- 3. c (4 pont)
- 4. c (4 pont)
- 5. a (4 pont)
- 6. c (4 pont)

- 7. b (4 pont)
- 8. b (4 pont)
- 9. 5, 4, 2, 1, 3 (5 pont)
- 10. a (4 pont)
- 11. c (4 pont)
- 12. véleményalkotás (6 pont)

3. osztály

II. rész: MATEMATIKA

Olvasd el a feladatokat, a megadott válaszlehetőségek közül karikázd be a helyes választ, válaszolj a kérdésekre!

1. Mennyi lesz 88 és 18-nak a különbsége?

- a) 90
- b) 60
- c) 80
- d) 70

4	
---	--

2. Mennyi 72 és 18-nak az összege?

- a) 60
- b) 90
- c) 80
- d) 70

4	
---	--

3. 8 km hány méter?

- a) 80 m
- b) 800 m
- c) 8 m
- d) 8000 m

4	
---	--

4. Hogyan írjuk fel a 425-öt helyi értékei szerint?

- a) $500+20+5$
- b) $400+20+5$
- c) $400+50+2$
- d) $200+50+4$

4	
---	--

5. Hasonlítsd össze a mértékegységeket, jelöld meg a helyes választ!

$4\text{ dm } 6\text{ mm}$ ___ 360 mm

- a) $4\text{ dm } 6\text{ mm} > 360\text{ mm}$
- b) $4\text{ dm } 6\text{ mm} < 360\text{ mm}$
- c) $4\text{ dm } 6\text{ mm} = 360\text{ mm}$

4	
---	--

6. Mennyi a kerülete annak a téglalapnak, melynek oldalai 7 m és 9 m?

- a) 63 m
- b) 36 m
- c) 32 m
- d) 23 m

4	
---	--

7. Volt 30 szürke nyúl és 10 fehér. Az összeszt szétosztották ketrecekbe, mindegyikbe 5 nyulat tettek. Hány ketrecre volt szükség?

- a) 7 ketrecre
- b) 8 ketrecre
- c) 9 ketrecre
- d) 10 ketrecre

5	
---	--

8. Határozd meg az ismeretlen értékét! $9 \cdot x = 63$

- a) 7
- b) 8
- c) 9
- d) 6

4	
---	--

9. Egy ismeretlen számot megszoroztunk 4-gyel, és eredményül 36-ot kaptunk. Határozd meg az ismeretlen számot!

- a) 7
- b) 9
- c) 8
- d) 6

4	
---	--

10. A nyuszi 2 sárgarépát evett meg, ami az összes sárgarépa $\frac{1}{3}$ -a. Hány sárgarépa volt összesen?

- a) 6
- b) 9
- c) 8
- d) 7

4	
---	--

11. A kislány a 76 oldalas könyvből elolvasott 40 oldalt. Hány oldalt kell még elolvasnia?

- a) 70 oldalt
- b) 36 oldalt
- c) 46 oldalt
- d) 72 oldalt

4	
---	--

12. Édesanya 4 pár zoknit vásárolt 6 hrivnyájával. A vásárlás után még 40 hrivnyája maradt. Mennyi pénze volt eredetileg édesanyának?

- a) 30 hrivnyája volt
- b) 24 hrivnyája volt
- c) 46 hrivnyája volt
- d) 64 hrivnyája volt

5	
---	--

Elért pontszám:

--

Összesen elérhető pontszám:

50 pont

Megoldókulcs:

- 1. c (4 pont)
- 2. b (4 pont)
- 3. d (4 pont)
- 4. b (4 pont)
- 5. a (4 pont)
- 6. c (4 pont)

- 7. b (4 pont)
- 8. a (4 pont)
- 9. b (4 pont)
- 10. a (5 pont)
- 11. b (4 pont)
- 12. d (5 pont)

Завідувачу кафедри

Біда Олена
Анатоліївни

здобувача вищої освіти

Кіраць Єва Андріївни
Початкова освіта
IV курс

(ПІБ студента, спеціальність, курс)

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

22.05.2021р

Дата

Кіраць Єва

Підпис

Bida Olena

tanszékvezetőnek

Hiraly Éva

Tanító szak

IV. évfolyam

(hallgató teljes neve, szak, évfolyam)

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2021. 05. 28.

Dátum

Hiraly Éva

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007936770

Дата перевірки:
20.05.2021 00:11:14 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
20.05.2021 00:44:33 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Kırály-Éva

Кількість сторінок: 42 Кількість слів: 12023 Кількість символів: 86467 Розмір файлу: 625.75 KB ID файлу: 100802761

10.4% Схожість

Найбільша схожість: 2.25% з Інтернет-джерелом (<https://mek.oszk.hu/09000/09003/09003.pdf>)

10.4% Джерела з Інтернету

342

Сторінка 44

Пошук збігів з Бібліотекою не проводиться

11.8% Цитат

Цитати

71

Сторінка 45

Не знайдено жодних посилань

0.18% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0.18% Вилучення з Інтернету

76

Сторінка 46

Немає вилучених бібліотечних джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

15